

YEDİNCİ OTURUM

**“YENİ DÖNEMDE TARIM
VE
GIDA POLİTİKALARI”**

Oturum Başkanı

İŞİK KANSU
Cumhuriyet Gazetesi

İŞİK KANSU

Değerli katılımcılar; sempozyumumuzun son programına sıra geldi. Şimdi konuşmacıları sırasıyla davet etmek istiyorum: Sayın Petek Ataman, Gıda Mühendisleri Odası Başkanı. Sayın Hasan Küçük, Kimya Mühendisleri Odası Başkanı. Sayın Gökhan Günaydın, Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı. Cumhuriyet Halk Partisi Muğla milletvekili Sayın Gürol Ergin, Demokratik Sol Parti Genel Başkan Yardımcısı ve İstanbul Milletvekili Hasan Macit.

Efendim, biz oturumumuza yaklaşık bir saat gecikmeyle başlıyoruz. Değerli konuşmacılarla konuştuk, 18:30'da bitirmeye kararlıyız. Her konuşmacımıza yaklaşık 15 dakika düşüyor.

Sayın Petek Ataman'la başlayalım. Buyurun efendim.

PETEK ATAMAN

Gıda Mühendisleri Odası Genel Başkanı

Teşekkür ederim sayın başkan. Bir kez daha hepinize merhaba demek istiyorum. Panelde aslında daha fazla sayıda partimizin temsilcisi olacaktı, ama katılım sağlayamayacaklarını bildirdiler. Ben açıkçası öncelikle bu eksikliği önemsediğimi ve burada olmaları gerektiğine inandığımı ifade etmek istiyorum. Gerek ana muhalefet sayılabilecek MHP adına burada bir kişi olmasını çok arzu ederdim. Sayılabilecek dedim, ana muhalefet CHP diye hocam uyardı, doğru. Ben sayılabileceğini söylemiştim, çünkü ikinci bir parti olduğu için.

Bir diğer eksiklik tabii hükümet partisi AKP. Dün bakanlık da toplantımızın açılışına üst düzeyde katılım sağlamamıştı. Bugün partiden de tarım ve gıda politikalarını anlatacak herhangi bir kişinin katılımı yok. Bunun gerçekten acı olduğunu düşünüyorum. Gerekçe olarak yarınki referandum nedeniyle tüm milletvekillerinin bir talimatla illerinde çalışma yapmaları gerektiği, 'referanduma hayır' çalışması yapmaları gerektiği söylendi. Burada süre çok kısıtlı, bu referandum hâlâ gerekli miydi, gereksiz miydi kısmına hiç girmeyeceğim, ama bizim bu çalışmamıza böylesine ket vurduğu için de gerçekten üzgünüm. Buraya gelecek olanın milletvekili olması da şart değildi, ama partinin tarım ve gıda politikalarını anlatacak bir kişi gelip hem bizleri dinleyebilir, hem kendilerini ifade edebilirlerdi.

Bir şeyi daha vurgulamak istiyorum, sürekli söylenen bir şey var. Sivil örgüte, sivil topluma, sivil toplumun sesine çok önem verildiği bu dönem hep vurgulanıyor. Bizler kamu kurumu niteliğindeyiz, meslek örgütleriyiz, ama sivil toplumun sesiyiz, binlerce mühendisin sesiyiz ve bu binlerce mühendis toplumun birçok kesiminde, kamu kesiminde olan var, özel kesimde olan var, kendi işini yapmakta olan var, akademisyen olan var. Biz bu kişilerin sesiyiz. Sivil toplumun sesi diye sadece sermayenin sesi ya da sadece iş piyasasının sesi yansıtılırsa bunun da çok ciddi bir yanlış olacağını düşünüyorum. Öncelikle bunu vurgulamak istedim. Biz sonuç bildirgemizi göndereceğiz. Basın açıklamamızı daha önce yapmıştık. Bugün de burada görüşlerimizi değerli katılımcılarla tartışacağız, paylaşacağız. Bir diğer konu, yine bu oturumları üç yıldır yapıyoruz, gelekselleşti. Tarım ve gıda politikaları adına neler yapılmalıdır? Geçen senelerde söylediğimiz çok şey var. Bunların birçoğu da hâlâ altına imza atılacak, söylenecek sözler. Mümkün olduğunca onları tekrarlamamaya çalışacağım, ama bu demek değildir ki artık onların söylenmemesi gerekiyor. Lütfen, daha dün geldiğinizde ya da bugün elinizde kitapçığımız oldu, içinde yine o panelin çözümlemeleri var. Oradaki sözlerimizin tümü geçerlidir, bunu vurgulayayım. Değişen çok fazla bir şey olmadı.

Şimdi, tarım ve gıda politikalarına yönelik neler yapalım, neler edelim diye konuşurken en azından bir şekil değişikliği olsun istedim. Biz ne zaman meslek odaları olarak bir şeyi gündeme getirsek, Avrupa Birliğinde de acaba böyle midir diye bakılıyor, çünkü artık şimdi Avrupa Birliği sürecindeyiz. Avrupa Birliğinde öyledir olan bir şeyi savunuyorsak işimiz biraz daha rahat, yoksa zaten oldukça zor. Ben bu nedenle Avrupa Birliğinin ilerleme raporundaki Türkiye'nin kırsal kalkınmayla ilgili, tarım, gıda ile ilgili kimi tespitlerini sizinle paylaşmak istiyorum. Buradan yola çıkarak zaten neler yapılması gerektiği, zaten iki gündür de neler yapılması gerektiği söyleniyor, bir kez daha açıkça ortaya çıkacak. Tarım ve kırsal kalkınmayla ilgili müzakereler sürecinde bir Fasil 11'imiz var, bir de Fasil 12'miz var. Gıda güvenliği, veterinerlik, bitki sağlığı ve devamında Fasil 13, balıkçılık. Bizleri en çok ilgilendiren gıda hakkı boyutuyla da tabii gıda güvenliği de. Kasım 2006'da yayınlanan ilerleme raporunda deniyor ki "Yasal uyum bakımından düzensiz bir ilerleme söz konusudur. 2006-2010 tarım strateji belgesini uygulamak amacıyla yeni bir tarım kanunu kabul edilmiştir.

Kanun verimliliğin artırılması ve gıda tedariki konularına ağırlık vermekte olup, gıda güvenliği ve tüketicilere ilişkin konulara daha az önem atfetmektedir." Bu bizi değil Avrupa topluluğunun tespiti, ama doğru bir tespit. İkincisi, "Tarım ve Köyişleri Bakanlığının idari kapasitesi, sorumluluğunu taşıdığı konular dikkate alındığında yetersizdir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığının idari kapasitesinin güçlendirilmemiş olması AB tarafından finanse edilen birçok projenin uygulanmasını etkilemektedir." Bu cümle belki önemli değil, ama tespit önemli. Tarım Bakanlığının kapasitesinin yetersizliği. "Tarım Bakanlığının yeniden yapılandırılması gecikmiştir. Sorumlulukların birimler arasındaki dağılımındaki belirsizlik gibi birimler arasındaki yetki çatışmaları da devam etmektedir." Bu da hepimizin tespit ettiği ve ilerleme sağlayamadığımız konular. "Çiftçi kayıt sistemi AB tüzüklerine aykırıdır. Yani çiftçi kayıt sistemi düzgün işlememektedir. Tarımsal muhasebe veri ağı kurulması konusunda ilerleme kaydedilmemiştir." Bunlar seçme cümleler. Yine ortakların politikalarıyla ilgili idari yapılar kurulmamıştır. Böylece desteklerin ne tarafa verileceği de sıkıntı içerisinde.

Fasil 12'ye gelirse, gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığına, gıda, yem ve veterinerlik paketine ilişkin uyum henüz tamamlanmamıştır; yasal düzenlemeler. Bu yasal düzenlemedeki değişiklik, yani 5179 sayılı yasada yapılacak olan değişiklik hâlâ tamamlanmadı. Geçen sene de tamamlanmamıştı. Bunu konuşmuştuk, onun için bazı şeyleri hep aynı cümlelerle konuşmak istemiyorum diyorum, ama bu cümlelerin içinde çok önemli ifadeler var. Bu uyumu tamamladığımızda denetimlerin kamu tarafından yapılması gerekiyor. Şimdi tartışmakta olduğumuz özele yetki devri şu uyum içerisinde konuşulabilecek bir konu değil. Gıda denetçilerinin uygun meslekten uygun sayıda istihdam edilmesi gerekiyor ve denetçilerin hem koşullarının iyileştirilmesi, hem de yetkilerinin artırılması gerekiyor; bu cümlelerin altında yatanlar. Genel gıda maddeleri politikasıyla ilgili olarak uygulamada ilerlemeler sınırlı kalmıştır. Gıda ve yem acil uyarı sisteminde acil durumların izlenmesindeki eksiklikler ve merkezi yerel birimler arasındaki bilgi ağının yetersizliği devam etmektedir.

Yine hem yapılanmayla ilgili, hem işleyişle ilgili bir sorun. Bunlar da aslında bizim önümüzdeki dönemlerde yapmamız gerekenlerin ifadeleri. Evet, hem acil uyarı sistemini gıda ve yemde kurmak zorundayız, hem izlenebilirliği sağlamak durumundayız, hem de o yetkili olan hangi birimsi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığıysa merkezi ve yerel birimleri arasındaki bilgi ağının sağlanması gerekiyor, kaldı ki diğer kurumlarla da birlikte. "Veterinerlik politikasına ilişkin bir ilerleme sağlanamamıştır. Kuş gribi salgın hastalığıyla mücadeleye odaklanılmıştır. BSE ve hayvan yan ürünleri alanında bir gelişme kaydedilmemiştir. Hayvan hastalıklarıyla ilgili ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Salgınlar eksiklikleri ortaya koymuştur. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı arasında eşgüdümde eksiklikler görülmüştür" ve buradan aşı kampanyaları, aşılamadaki eksiklikler, kaçak hayvan girişleri, birçok konularda sıkıntılar yine gündemde.

"Gıda ve yem ürünlerinin piyasaya sürülmesine ilişkin kurallar hakkında önemli bir ilerleme kaydedilememiştir. Gıda tesislerinin büyük bölümünün AB hijyen şartlarını karşılamak için geliştirilmesi gerekmektedir." Bu AB ilerleme raporu olduğu için böyle, ama bunu kendi ulusal tarım ve gıda politikalarımıza çevirdiğimizde, bunu başta da söyledim, bunu bir gösterge olsun diye okuyorum. Kendi ulusal politikalarımıza çevirdiğimizde de bizim tüketicimizin sağlığı için ve ürünlerimizin gerek iç ve gerek dış pazarlarda piyasa bulabilmesi için mutlaka işletmelerdeki hijyenik şartları düzenleyecek, geliştirecek politikaları oluşturmamız gerekiyor. "Hijyen ve resmi kontroller alanındaki müktesebatın uygulanması sınırlıdır. Gıda maddelerinin, paketleme malzemelerinin piyasa kontrolleri uyumlu değildir." Bu aslında şu demektir: Bizde bir dönem piyasa kontrolleri Sağlık Bakanlığında, üretim yerinin kontrolleri Tarım Bakanlığındaydı, ama piyasa kontrolü de yapılamıyordu, üretim yerleri de çok yetersiz denetleniyordu. Şimdi hepsi birden Tarım Bakanlığında, ancak hâlâ piyasa kontrollerinin yapılabilmesini söylemek mümkün değil.

223

Hâlâ bizim kontrollerimizin temeli, gıda denetim sistemimizde de ya gümrük giriş kapısında, ithalat kapısında yapmaya yönelik ya da üretim noktalarında denetim yapmaya yönelik. Bunlar tabii ki çok işlevsel kontrollerdir. Zaman zaman bu noktalarda da kontrol yapılması çok önemli, ama temelde üretime ve ithalat kapılarına dayalı bir kontrol denetleme sistemi, özellikle bizim gibi kayıt dışılığın çok olduğu, merdiven altı işletmelerden piyasaya çıkan nereden geldiği belirsiz gıda maddelerinin raflarda yer bulduğu bir ülkede eğer piyasadaki denetimi, marketlerdeki denetimi, satış noktalarındaki denetimi etkin bir şekilde yapamıyorsak bu denetim gerçekten yerine getirilemiyor, çok eksik demektir. Demek ki politikalarımıza yön verirken bunu da mutlaka ve mutlaka dikkate alacağız. Piyasada daha çok denetimin yapılabilmesi ve piyasada yapılan denetimin sonuçlarında geriye dönük izlemenin sağlanabilmesi gerekiyor. Yani kayıt dışılığın önlenmesi gerekiyor, izlenebilirliğin sağlanması gerekiyor. Maalesef açıp baktığınızda aynı cümleler, daha öncede edilmiş olacak, ama başka bir şeyi de söylemek çok zor.

Evet, idari kapasiteyle ilgili olarak gene aynı şey söyleniyor. "Tarım Bakanlığı merkezi ve yerel düzeyde güçlendirilmelidir." Yeniden yapılanmayla ilgili yasa, zannediyorum tekrar hareketlendirilmeye çalışılıyormuş ve kurumlar arasındaki yetki kargaşası, be-

lediyelerle bakanlık arasındaki yetki kargaşasının çözülmesi gerektiği gene gündemde. Bunları okudum, çünkü sonuçta önerdiğimiz, önereceğimiz yine hep aynı şeyler. Biz bütün bu sistemi kurmak istiyorsak Avrupa Birliği hedefiyle de değil, kendi tüketicimiz açısından, tarım ve gıda sektörünü ayakta tutmak açısından iki gündür ne kadar önemli ve hayati sektörler olduğu konuşuluyor. Eksiklerimizi doğru tespit etmek, politikalarımızı da uzun soluklu oluşturmak zorundayız. Bugün yetkileri şu bakanlığa verelim, yarın oradan alıp buna verelim, şimdi olmadı belediyeleri güçlendirelim, bu da olmadı galiba özele devredelim, hatta gönüllü gıda denetçilerini de mi bulsak; bu şekilde bir arayışla gıda sektörünü düzeltmemiz, ayağa kaldırmamız mümkün değil. Buna ilaveten birkaç bir şey daha söylemek lazım: Yine küresel ısınma ve etkileri dün çokça tartışıldı ve görülen o ki oldukça geç kalınmış bir nokta, ama artık toprağın, suyun doğru kullanımıyla ilgili ulusal politikaların bir an evvel geliştirilmesi ve sürekli adımların doğru politikalar üzerine atılması gerekiyor. Tabii bu politikaları oluştururken bir kez daha vurgulamak lazım: Tüm kesimlerin görüşleri çok önemli. Bizim gibi meslek odalarının görüşleri de çok çok önemli. Bir tek pencereden bakarak ya da iki tane pencereden bakarak bir alanı gözlemek mümkün değil, o zaman görülmeyen noktalar kalacaktır ve oradaki sorunlar, çözüm yolları görülemeyecektir diye düşünüyorum.

224 — Gıda ve tarım politikalarına yönelik olarak söylenecek aslında çok şey var. Yetkilerin hangi elde toplandığının belli olması gibi, bu çıkmayan yasanın son halinin bir kez daha görüşe sunulması bir an evvel çıkartılması ve peşinden bir türlü çıkamayan bu nedenle bu ülkede ne yaptığımızı bilemediğimiz biyogüvenlik yasa tasarısının sonuçlandırılması ve bu ülkenin duruşunun belirlenmesi gibi birçok yapılacak iş var. Şunu da vurgulayayım: Üretici örgütün örgütlenmesinin yetersizliğinden hep söz ediyoruz. İzlenebilirliğin sağlanmasında bunun çok önemli olduğunu söylüyoruz. Üretici örgütlenmesi hâlâ son derece yetersiz, zayıf, belki bir çok noktada yok. Oysa bu kadar parçalı ve küçük işletmelerin olduğu, hatta bu kadar eğitime muhtaç üreticilerin olduğu bir ülkede üretici birlikleri, üretici örgütleri, kooperatifler, adına ne diyorsak bunların bir an evvel etkin bir biçimde işleyişini sağlamak ve bu hijyenik olmayan işletmelere ya da kimi uygulamaları bilerek ya da bilmeyerek yanlış yapan işletmelere bir an evvel eğitim yoluyla konusuna göre meslek disiplinleri yoluyla ulaşmamız gerektiğini düşünüyorum. Çok uzun konuşmak istemiyorum. Şimdilik bu kadar kalsın. Soru cevaplarla daha çeşitlenecektir. Teşekkür ediyorum.

HASAN KÜÇÜK

Kimya Mühendisleri Odası Başkanı

Konuşmamı çok kısıtlı bir süre içerisinde tamamlamak istiyordum, çünkü tartışma olarak zaman ayıralım diye. Bundan önceki oturumda meslek odalarının kuruluşu ve görevleri tanımlanırken 1954 yılında kurulan TMMOB, KMO ve ZMO'dan hükümetin beklediği sanayileşmeye meslek odalarından bilgi akışı sağlanması yönünde bir konu vardı, temel amaç buydu. Oysa geline nokta baktığımızda 1980'lere gelindiğinde Tarım Bakanlığının şöyle bir işlevi vardı: Bir yandan tarım ve tarıma dayalı ürünlerin kontrolünü yaparken, diğer yandan da kurduğu pilot tesislerle üreticilere yön verme gibi bir işlevi vardı. Ancak daha sonraki Tarım Bakanlığının kuruluş yasası da değiştirilerek sadece denetlemeyle ilgili bir görev üstlenmiş gibi bir konuma geldi.

Geçmişte denetlemeyle ilgili çok başlılıktan şikâyet ediliyordu ve bunun tek bir disiplin altında olması öngörülüyordu ve bu bağlamda da 5179 sayılı yasa çıktı. Ancak bu yasada istenileni veremedik, şöyle ki 5216 sayılı yasayla Büyükşehir belediyeleri, 5393 sayılı belediyelerin kendilerine verdiği yasalarla 5179'daki ilgili yasalar çelişti. Dolayısıyla ortada hem bir kaos, hem de bir boşluk doğdu. Öyle ki belediyelerin denetim yapma yetkisi var, ancak laboratuvar kurma yetkisi olmadığı için analizlerini bakanlığa götürmek zorundalar. Bu nedenle de birçok sorunlarla hâlâ karşılaşmaktayız. Bakanlığın tutumuna baktığımızda zaten Gıda Mühendisleri Odası başkanımız açıkladı. Oysa geleceğe dair son derece önemli bir görevi var, çünkü Türkiye'nin hâlâ büyük bir kesimi tarımla uğraşmakta, 2004 yılındaki verilere göre baktığımızda tarımda çalışan ücretsiz aile işçisinin Türkiye'de 3762 iken, örneğin İtalya'da 97, Yunanistan'da 140, Finlandiya'da da 7 olduğu gerçeğinden hareketle gerçekten Türkiye'nin hâlâ bir tarım ülkesi olduğu ve tarıma dayalı sanayini yapması zorunluluğu ortaya çıkıyor.

Bundan önceki oturumlarda da gıda ve tarımın multidisipliner bir konu olduğu görüldü. Bu da yetmiyor, aslında multidisipliner kurumlar arası işbirliğinin de yapılması gerektiği ortadadır. Örneğin belediyelerle işbirliği yapması zorunlu, Bayındırlık Bakanlığıyla işbirliği yapması zorunlu, Sanayi Bakanlığıyla ya da Çevre Bakanlığıyla işbirliği yapması zorunludur. Oturumlarda da vurgulandı; en verimli tarım alanlarının imara açılmasıyla tarım alanındaki gereklilik, üretim eksikliği gün geçtikçe artmakta. Dolayısıyla hükümetin bu konuda daha dikkatli adımlar atmasını bekliyoruz. Diğer sektörlerde olduğu gibi tarımda da özelleştirme yine diğer sektörlerde olduğu gibi adeta belirli kişilere satılmakta. Daha geçen gazetelerde vardı; Tekel'in özelleştirmesinde Tekel'in kasasında olan rakama özelleştirildiği şeklinde açıklamalar vardı. Bu bile tarım ve ülkenin genel özelleştirme politikası açısından yanlışığın boyutlarını ortaya koymakta. Oysa Bursa'da

Cargill'deki üretim sorumluluğunun miktarını arttırabilmek için Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'ye geldiğinde ilk konuştuğu konu kotayı arttırması oluyor. Dolayısıyla şunu vurgulamak istiyorum: ABD'nin kendi ülkesindeki çıkarıyla bizim ülkedeki çıkarları arasındaki uyum farklılıkları açısından dikkat çekmek istiyorum. Neden bu denli kendi kendimize zarar veriyoruz, anlaşılır değil. Kaldı ki yine cumhuriyetin kuruluş yıllarında şeker fabrikalarının özelleştirilmesi yanında nişasta bazlı üretimin kendi ülkemizdeki fabrikalara zarar verdiğini hesap edemeyecek kadar mühendislik bilgisinden yoksun değiliz, ama ülkemizdeki bu sonuçları belirleyen siyasi tercihlerdir.

226 — Bu nedenle bu oturum başlamadan önceki değerli büyüğüm İhsan ağabeyin başlattığı anayasa gerçekten bu bağlamda önemli. Şu anlamda da önemli, açılış konuşmasında da vurguladım: Bir bakıma gıda hakkını kapsayan kimi yasal düzenlemeler anayasada yer almasına karşın bugün yeni anayasada nasıl bir düzenleme alacağını ve bu anayasaya bağlı nasıl bir yasalar zincirinin çıkacağını henüz bilmiyoruz, ama korkuyoruz. Korkuyoruz, şundan korkuyoruz; çünkü yine vurgulandığı gibi meslek odaları ya da sivil toplum örgütleri, bizim istediğimiz kadar tabana ulaşamıyoruz. Uygulanan neoliberal politikalar bizi bu konuda da basın ya da ulaşım araçlarını yeterince kullanamıyoruz. Bir örnek vermek istiyorum, hepiniz yaşadınız. Bunun sorusu hâlâ zihinlerde çözülüyor olması lazım. Seçimlerden önce Ordu'dan AKP iktidarı kovuldu, büyük olaylar oldu. Hatta emniyet müdürü görevinden oldu, ama ne oldu da hangi nedenlerle Ordu'da AKP fındık üreticisinin çıkarlarını göz ardı eden AKP hükümeti yüzde 67 dolaylarında oy aldı? Bunu sosyolojik, ekonomik ve siyasi tahlili yapılmalı. Keza çayda da öyle, buğdayda da öyle, tütünde de öyle. Dolayısıyla meslek odalarının bir başka temeli daha var; eğer biz burada gerçekleri sürdürdük, kitaplarda kalmaması için farklı örgütlenmelerle işbirliği yapıyor olmamız lazım, çünkü daha sonraki siyasi iktidarı belirleyen o güçler bizim bilime dayalı önerilerimizi göz ardı edebilmekteler. Dolayısıyla bu konuda da sivil toplum örgütleriyle, halka bir şekilde ulaşabiliyor olmamız lazım. Bunun da elbette ki siyasi boyutu var. Bu siyasi boyutu da Türkiye Cumhuriyetinde bize yakın, bu görüşleri benzeyen halkın çıkarları doğrultusunda politika üretecek olan siyasi partilerin daha çok bizim önerilerimize, görüşlerimize, öngörülerimize değer veriyor olmaları lazım.

Bulunduğumuz süreç AB süreci. AB sürecinde gerçekten bir yandan AB süreci var, bir yandan küresel ısınmanın getirdiği olumsuzlukları da yaşıyoruz. O zaman Tarım Bakanlığı iki temel konuda stratejisini belirlemeli; bir, Avrupa Birliğine girersem benim tarımındaki hangi ürünlerde rekabet nasıl yapabilirim? İki, bu küresel ısınmada hangi bölgemde hangi tarımı hangi araçlarla nasıl üretebilirim çok iyi irdeliyor olması lazım. Bunun için araştırma da yapılabilir, üniversitelerle işbirliği yapılabilir, meslek odalarıyla işbirliği yapılabilir, ama bugün ve bundan önceki dünya gıda günü nedeniyle yaptığımız etkinlikte de görüyoruz ki maalesef şu andaki hükümet mühendis ve mimarların örgütlerini, kendi görüşünün dışında görüş belirten sivil toplum örgütlerini yok saymakta. Türkiye'nin geleceği açısından bu son derece kuşku bir durum. Başlangıçta çok olumlu, bütün sorunlarına karşın bir iki cümleyle sorumlu yöneticiliğe değinmek

istiyorum. Sorumlu yöneticilik gerçekten çok iyi niyetle hazırlanmış, ama eksik hazırlanmış bir yönetmelikti. Biz orada meslek odaları olarak şunu söyledik: Sorumlu yöneticilik patrona sorumlu olduğu kadarıyla da eğer kamu görevi gibi algılanmazsa ve böyle bir tanımlama, böyle bir yükümlülük olmazsa bu birçok sorunlarla karşı karşıya kalacak. Dolayısıyla bundan sonra sorumlu yöneticilik işe yaramıyor, eksiklikleri var diye değil; var olan eksiklikleri giderilerek sorumlu yöneticiliğin hem tüketicilerin lehine sağlıklı gıda tüketmelerini, hem diğer yandan da KOBİ büyüklüğünde ya da Ar-Ge'si olmayan diğer işletmelerin son derece bilgi birikimlerine hizmet edecek diye düşünüyorum. Bu nedenle eksiklikler tamamlanarak sorumlu yöneticiliğe ağırlık verilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Yine bundan önceki oturumda Reklam Kuruluna ilişkin öngörüler vardı. Ben yıllardır Büyükşehir belediyesinde gıda kontrol müdürlüğünde de yetkili olarak görev yaptım. Şu andaki Reklam Kuruluna bakınca şöyle bir terse anlaşılma var: Önce reklam yapılıyor, Reklam Kuruluna uygun ya da değil, ondan sonra şikâyet ediliyor, araştırılıyor. Eğer şikâyet edildikten sonra durduruluyor. Peki, o durdurma süreci içerisinde aldatılanların aldatılmışlığı hakkını kim, nasıl ödeyecek? Dolayısıyla bu kurul böyle işlememeli. Benim şahsi görüşüm, bu kurul meslek odalarının bir araya gelip bir -komisyon, kurum mu adı ne olursa olsun- komisyon olacak, reklamların bu komisyondan yayınlanabilir dendiikten sonra yayınlanması sorunu daha baştan önleyecektir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Dr. GÖKHAN GÜNAYDIN

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli oda başkanları, siyasal partilerin değerli yöneticileri, TMMOB'ye bağlı odaların değerli yöneticileri, meslektaşlarımız, dostlarımız ve öğrenci arkadaşlarımız; bu saatte sizlerle beraber bu ortamı paylaşıyor olmaktan duyduğum mutluluğu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum. Nezaket sözcükleriyle bazen zaman kaybediliyor gibi gelebilir, ancak birbirimize karşı olumlu duygularımızı da ifade etmekte bir duraksama göstermemeliyiz diye düşünüyorum.

Şimdi gıda hakkını konuşuyoruz. Kabaca bir temel çerçeve yapalım. Çok detaylı konuşup bu detayların içinde boğulabiliriz, ama en temel çerçeve budur: Bugün Türkiye'nin nüfusu 73 milyon arkadaşlar ve 2000'li yıllardan itibaren bakarsanız bu ülkenin nüfusuna her yıl bir milyon insan ekleniyor. Projeksiyonlar gösteriyor ki Türkiye'nin nüfusu 100 milyona kadar yükselecek, 100 milyonda bir duraklama gösterecek ve ondan sonra düşmeye başlayacak. Şimdi o halde gıda hakkından söz ediyorsak giderek artan Türkiye nüfusunu doyurabilecek bir tarımsal üretim yapısından da söz ediyor olmamız lazım. Bu nedenle tarımsal üretimin gelişen bir ivme ile sürdürülebilir olması çok önemli. Başka bir deyişle eğer geçen yılki tarımsal üretim düzeyinizin aynısını bir kez daha ortaya koymuşsanız, bu sizin için bir başarı değil, başarısızlıktır, çünkü artan nüfusa koştur bir şekilde tarımsal üretiminizi de arttırmanız lazım.

Peki, ikinci bir ölçüt, -iktisatçılar buna efektif talep diyorlar- Türkiye'de bütün insanlarımızı doyurabilecek kadar gıda ürettiğimiz zaman sorun ortadan kalkıyor mu? Kalkmıyor, çünkü parası olanlar bu gıdaya erişebiliyorlar, parası olmayanlar erişemiyorlar. Bu, Türkiye için olduğu kadar dünya için de bir yakıcı sorundur. Dünyada bir taraftan obezite sorunları, artan stoklar varken, diğer taraftan 800 milyon insan açtır.

Bunun Türkiye görünümüne bakalım. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre bu ülkede 800 bin insan, yurttaşımız açlık sınırının altında yaşamaktadır ve yaklaşık 20 milyon yurttaşımız da yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Şimdi bu iki veriyi örtüştürdüğümüzde sorunun ciddiyeti bir miktar daha varlığını hissettirmeye başlıyor. O halde biz sağlıklı ve bol gıda üreteceğiz ve üretim kapasitemiz her yıl artacak. Aynı zamanda araçları ortadan kovduğumuz bir sistem içerisinde bu ürünler üreticiye zamanında ve uygun fiyatla ulaşacak, üretici bunu satın alabilecek ve bütün bu sistemden üretici, tüketici ve aradaki işleyici yarar sağlayacak. Gıda hakkından anlaşılması gereken en kabaca fotoğraf budur. Şimdi izninle bu fotoğrafa ilişkin Türkiye ve dünya görünümüne bakalım, 2000-2007 karşılaştırmasını yapalım.

Bakın, ben 2002-2007 karşılaştırmasını da yapabilirim, ama kaba siyasetin esiri olmamak için bunu 2000-2007 karşılaştırmasıyla yapmak istiyorum. Şimdi TÜİK'in yayınladığı tarımsal üretim rakamlarına bakıyorsunuz. Gördüğümüz manzara nedir; bu memlekette 18 milyon ton düzeyinde olan şeker pancarı üretimi 12,5 milyon ton düzeyine gerilemiş. 200 bin ton olan tütün üretimi 80 bin ton düzeyine gerilemiş. 5,5 milyon ton olan patates üretimi 4-4,2 milyon ton düzeyine gerilemiş. Miktarı artan ürün var mı; iki yıl öncesine kadar mısır miktarını arttırmış, 2,5 milyon tonlar düzeyinden 4 milyon tonlar düzeyine yükselmiş, ama arkasından 3,5 milyon tonlar düzeyine doğru bir radikal iniş sürecine yön vermiş. Geriye ne kalıyor arkadaşlar; yani açıkça endüstri bitkilerinde ciddi sorun var, nişasta bitkilerinde ciddi sorun var. Geriye ne kalıyor; bizim için en önemli olan tahıllar kalıyor. Niye bizim için çok önemli; çünkü ekilebilir alanlarımızın yüzde 75'i buğday, arpa, çavdar, yulaf ve çeltikle kaplı; serin ve sıcak iklim tahılları. Rakamlara bakıyorsunuz; Türkiye'de buğday üretimi tümüyle yağışa bağlı olarak, bazı yıl yağış rejimi iyi olursa artar, yağış rejimi kötü olursa düşer. Bu sene ne oldu; bu seneki rakamları açış konuşmamda bahsetmiştim. Sizleri sıkmak istemiyorum, ancak 2006'nın Kasım ve Aralık ayında ortaya çıkan ve devam eden kuraklık nedeniyle, 20 Ocak tarihinde Ziraat Mühendisleri Odasının yaptığı açıklamayla en az 1,2 milyon ton geri dönüşümü olanaksız kayıp var ve ortaya çıkan tablo: Buğday üretiminde 3 milyon ton kayıp.

Tablo 1: Bitkisel Üretim (bin ton)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hububat								
Buğday	21 000	19 000	19 500	19 000	21 000	21 500	20 010	17 234
Arpa	8 000	7 500	8 300	8 100	9 000	9 500	9 551	7 306
Mısır	2 300	2 200	2 100	2 800	3 000	4 200	3 811	3 535
Baklagiller								
Mercimek	280	460	500	485	480	520	580	508
Nohut	548	535	650	600	620	600	551	505
Kuru Fasulye	230	225	250	250	250	210	196	154
Sanayi Bitkileri								
Şeker Pancarı	18 821	12 633	16 523	12 623	13 517	15 181	14 452	12 414
Tütün	200	145	153	112	133	135	98	80
Yağlı Tohumlar								
Pamuk (kütü)			2 541	2 345	2 455	2 240	2 550	2 275
Ayçiçeği	800	650	850	800	900	975	1 118	854
Yumru Bitkiler								
Patates	5 370	5 000	5 200	5 300	4 800	4 090	4 366	4 227
Soğan (Kuru)	2 200	2 150	2 050	1 750	2 040	2 070	1 765	1 859

Eğer, "Tarım denilen şey yağışa bağlı koşullarda, doğal koşullara bağlı olarak yapılan bir üretim tarzıdır, yağışın iyi olduğu yıllarda iyi olur, kötü olduğu yıllarda kötü olur, bu da doğaldır" diye bakarsanız, işte 2006'dan 2007'ye olan süreci de doğal olarak karşılamamız lazım. Ama meseleye, "Bir ülke toprak ve su kaynaklarını mühendislik projeleriyle rasyonel yatırım modelleri altında kullanmalı, doğaya saygılı, insanına saygılı bir üretim modeli gerçekleştirmeli" diye bakmaya başlarsanız durum çok karanlık olmaya başlıyor. Sebep ne; bu memlekette 5 milyon hektar alana su götüreceksiniz. Su kaynağınız yeterli mi? 8,5-9 milyon hektar tarımsal alanı sulayabilmek için yeterli su kaynağınız var. Türkiye'nin olağan yıllardaki su varlığı 112 milyar m³'tür. Bu bazen 55-60 milyar m³'e düşer, bazen 210-220 milyar m³'e çıkar. Eğer siz iyi yıllarla kötü yılları birlikte değerlendirip, o suyu biriktirebilecek bir mühendislik kapasitesini gerçekleştirebiliyorsanız, kuraklık sizin için bu kadar yakıcı bir sorun olmayabilir.

230

Bunu kim yapacak arkadaşlar; bunu bu ülkenin Bayındırlık Bakanlığı, ona bağlı olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve eskiden devlet bakanlığına bağlı olan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü yapacaktır. Karşımıza çıkan tablo nedir; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. Oradaki ender toprak ve su uzmanları belediyelerde asfalt projelerinde, il özel idarelerinde uzmanlıklarıyla hiç alakalı olmayan yerlerde görevlendirilmişlerdir, yerine bir KÖYDES projesi konulmuştur. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılırken çok para harcıyor argümanı ile kapatılmıştır. Buna karşın KÖYDES'e her yıl üst üste 2'ser katrilyon lira para dağıtılmıştır, ama bu paranın hiçbir bölümü tarımsal sulama yatırımlarına gitmemiştir. Neye gitmiştir; oy getirebilecek ne varsa ona gitmiştir. Gerçeği mi söylemek lazım, yoksa politik mi davranmak lazım; burada herhalde gerçeği söylemek lazım. İktidarda olan partinin milletvekiline yakın olan muhtarın akşam yaptığı telefon üzerine ertesi sabah yolu yapılmıştır ve seçim sürecinde de bu hızlandırılmıştır. Ha şu söylenebilir: Bu iş ilk kez bu dönemde mi yapılıyor; buna da hayır demek lazım. Bu memlekette bu işler maalesef hep öyle olmuştur, ama bu dönem kadar uzman kuruluşu kapatmak ve tasfiye etmek suretiyle bütün kaynakları yalnızca seçime özgülünecek bir başka dönem Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanmamıştır.

Şimdi biz bunları saptamak zorundayız. Demek ki yatırım yapmadığımız zaman kuraklığa bağlı olarak özellikle küresel iklim değişikliğinin tetiklediği yeni süreçte Türkiye'de tarım giderek daha büyük bir doğal sorunlar kışkacına doğru gidiyor. Bunu aşmak için ne yapılıyor? Bakın, haklarını yemeyelim; Mart ayında Çevre ve Orman Bakanı, Tarım ve Köyişleri Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı bir araya gelerek, küresel iklim değişikliğine karşı Ulusal Eylem Planı açıkladılar. Plan ne biliyor musunuz arkadaşlar; "Dişlerinizi fırçalarken suyu kapatın, kışın kaloriferlerinizi 1-2 derece daha az yakın, aracınızı kışın 1 dakika 30 saniye daha az ısıtın..." Şimdi, bakın arkadaşlar; meseleyi Ayşe teyzeye, Hasan amcaya devreden bu yaklaşım, sorumluluktan kaçan bir yaklaşım olarak deşifre edilmelidir, ama daha önemlisi, meselenin özünü kavrayamamak olarak tanımlanmamalı mıdır? Esas önemli olan budur.

Enerjiyi tasarruf etmek kuşkusuz önemlidir, ama enerjiyi verimli kullanmak daha önemlidir. Bize bu önerileri getirmek yerine, Türkiye'nin kışı soğuk geçen bölgelerinde inşaat sektörünün yalıtım malzemesinin standardını geliştirirseniz, insanlar kaloriferleri-

ni o çok da uygun olmayan yalıtım süreçlerinde boş yere havayı ısıtacak şekilde yakmak zorunda kalmazlar. Kimse üşüdüğü halde cebinde parası varsa kaloriferi kısımaz ya da siz ona öyle öğütüyorsunuz diye kimse kaloriferi kısımaz. Çünkü insanlar üşümek için kaloriferi kullanıyorlar. Ya da siz örneğin biyoyakıtlara yönelmiyor, fosil yakıtlara yükleniyorken buna ilişkin sağlam bir açılım gerçekleştiriyorken, Türkiye'nin her tarafını otoyollarla donatıyorken, demiryollarına, toplu taşımaya gerekli özeni göstermiyorken dönüp de vatandaşa, "Arabanızı 30 saniye daha az ısıtın" demek gibi sorumluluk taşımayan bir iş olabilir mi; kuşkusuz olamaz. Bunları bu ölçekte konuşmamız gerekiyor.

Su kaynaklarımız kadar toprak kaynaklarımızı da sağlam kullanmamız gerekiyor. Toprak kaynaklarımızı nasıl kullanıyoruz arkadaşlar; size rakam vereyim: Bu ülkede 2 milyon hektar alan ekilebilir özellik taşıdığı halde iç ticaret hadleri tarım aleyhine döndüğü için, yani üretici oradan ürettiğinden kazandığı paradan maliyetlerini karşılayamadığı için terk edilmiştir. Alan ne kadar; 2 milyon hektar. 3,5 milyon hektar alan nadas-tahıl ikilemesi içerisinde her 2 yılda bir boş bırakılmaktadır. Yani bu ülkenin toplam ekilebilir alanlarının yaklaşık yüzde 25-30'u boş durumdadır. Buna karşın biz ne yapıyoruz; birinci sınıf tarım topraklarımızı sanayileşme ve kentleşmenin o vahşi süreçlerine kurlsız ve koşulsuz bir şekilde açıyoruz. 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Yasası çıkartıyoruz, ama geçici 1'nci maddesine diyoruz ki, "Bugüne kadar kural tanımadan toprağı işgal etmiş olanlar aranızda varsa m²'ye 5 YTL ödeyin, sizi affedelim." Meclis koridorlarında sesimiz çnlıyor, siz bu af mantığıyla giderseniz şu anda o tarım toprağında bir kez daha amaç dışı kullanan adamı cesaretlendirmiş olmuyor musunuz? Nitekim ne oldu; bu yasanın üzerinden 1 yıl geçmeden güya yeni ve temel bir af maddesi çıkartıyormuş gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden Cargill'i özel olarak affeden yasa çıkarttılar.

231

Cargill kimdir; Cargill geçerli hukuk kurallarına rağmen Bursa Valisinin, Büyükşehir Belediyesinin ve bütün demokratik kitle örgütlerinin, üretici örgütlerinin muhalefetine rağmen kimseyi dinlemeden, birinci sınıf tarım toprağı üzerine fabrikasını kurmuştur. İlegal fabrikasını açıp, çalıştırmayı becermiştir. Bugüne kadar Bursa İdare Mahkemesinden ve Danıştay'dan hakkında defalarca kapatılma kararı verilmiş bir yasadışı fabrikayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde çıkarttığınız bir yasa ile legalleştiriyorsunuz. O zaman sormak bizim hakkımız değil mi; Bu Türkiye Büyük Millet Meclisi kimin lehine, kimin çıkarına çalışıyor? Biz seçip, biz göndermedik mi, kimin lehine çalışıyor?

Şimdi toprağınızı korumazsanız, üzerinde üretim yapacak alanlarınızı bırakmazsanız tarımın sürdürülebilir olmasından söz edemezsiniz. Yalova'da, Dalaman'da birinci sınıf toprakları, tarım işletmelerini Arap sermayesine turizm yatırımı yapmak için Bakanlar Kurulu kararı çıkarttılar. Ceylanpınar'ı istiyorlar. Zaten 14 tanesi 30 yıllığına kiralandı. Bunların hepsinin nihayetle sonucu nedir; siz bu alanları bize verin, çünkü sermaye olarak bunları kullanmak ve buralardan para kazanmak bizim hakkımızdır diye bakıyorlar. " Köylü ne demek, mühendis ne demek, onlar ancak bizim yanımızda çalışabilir. Bu alanlar bize ait olacak." Pekî, biz o çiftlikleri niye kurmuştuk; biz o çiftlikleri bu memlekette tohum üretmek için kurmuştuk, damızlık hayvan üretmek için kurmuştuk, çünkü diyorduk ki "Bu ülke 13 bin bitki türünün varlığını sürdürdüğü bir gen bankasıdır." Bu kadar biyolojik çeşitliliği zengin olan bir ülkede yerli çeşitlerimizi koruyup geliştirmek ve

232
—

üreticinin hizmetine sunmak bizim mühendislik görevimizdir diyorduk. Şimdi ne oldu; bir tohumculuk yasası çıkarttılar, yerli çeşidinin tanımını koymadılar. Bu da yetmedi, uluslararası tohum tekellerine sadece tohumun ticareti, üretimi, ithali, ihracı yetkisi vermekle kalmadılar, iç piyasayı denetleme yetkisine bile açık kapı bıraktılar. Böyle bir hükümet etme anlayışından toprağı koruyan, köylüyü koruyan, üreticiyi, mühendisi koruyan bir yaklaşım beklemek mümkün müdür?

Bakın arkadaşlar; Amerika'dan bir gemi dolusu damızlık hayvan yola çıktı. 15-20 güne kadar İzmir limanına inecek. Amerika damızlık hayvan üretiyor da Türkiye damızlık hayvan üretmiyor mu? Bu memleketin zootechnisleri, ziraat mühendisleri, veteriner hekimleri çalışmıyorlar mı? Sebep ne biliyor musunuz; siz üretim yapılarınızı kırsarsanız, girdi üretme sorumluluğunuzu tümüyle tasfiye ederseniz ve bu işleri çok uluslu şirketlere ve onlara taşeronluk etmeyi kendileri için bir görev sayan firmalara devrederseniz adamların yapacağı bundan ibaret olur. Başka bir şey yapmazlar ve bütün bu süreç size hem hayvansal üretiminizde, hem bitkisel üretiminizde bir çöküş olarak döner. Biz bütün bunları saptamakla görevliyiz. Biz bunları, üzerimize kim gelirse gelsin bir mühendis namusuyla, aydın namusuyla, ama rakamları çarpıtmadan bütün gerçekliğiyle ortaya koymak zorundayız. Yaptığımız da budur.

İzninizle son bir iki sözle bitiriyorum. Arkadaşlar; Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın yeniden bu alanı yönetebilecek güce kavuşturulması lazım. Tarım Bakanlığı'nın eksikliğini saptıyoruz, bu eksiklik orada çalışan mühendisin, teknik elemanın eksikliği değildir, mühendisle köylü arasındaki bağı koparan 1984 reorganizasyonunun sonucudur. Önce mühendisle köylü arasındaki bağ kopartılmıştır. Örgütsüz köylü, örgütlü sermayeyle karşı karşıya bırakılmıştır. Şimdi ikinci bir uygulama dönemi vardır; köylü doğrudan gelir desteği ile üretimden kopartılmış ve üretime yabancılaştırılmıştır. Üretim için tarlaya gidip o zahmetli işlere yeniden karışmayı yavaş yavaş zül gören bir köylü profili ile Türkiye karşı karşıyadır. Hiçbir şey kendiliğinden olmuyor. Doğrudan Gelir Desteği sistemini 1980'li yılların ikinci yarısında Meksika'da başlatan sistemin amaçladığı tam da budur, çünkü sizin üretim yapınız kırılacak ve onun üzerine Avrupa Birliği'nin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin stokları ile doymaya çalışacağınız bir dışa bağımlı yapı doğacak.

Gıda hakkı sorunu aynı zamanda bir ülkenin bağımsızlık sorunudur. Ekonomiyi ilgilendirdiği kadar siyaseti ve politikayı da çok yakından ilgilendiren bir sorundur. Dışarıda devam eden emperyalizm ve onun içerideki uzantıları vatandaşa gıda hakkı tanımak gibi bir durum içerisinde olamazlar. Bu ülkenin üreticisi ve tüketicisi Brezilya'dan başlayan topraksızlar hareketinin bütün dünyaya saldırdığı gıda egemenliği kavramını kendisi için temel hedef olarak koymalı ve ben kendi ülkemde başka hiç kimseyi karıştırmadan temiz toprak üzerinde, mühendis ve köylü omuz omuza "Bitkisel ve hayvansal üretim gerçekleştireceğim ve yalnızca karnımı doyurmakla kalmayacağım, yeterli ve dengeli beslenerek kendi sorununu saptayıp, deşifre edip çözümünü ortaya koyabilecek bir nitel kapasiteye de sahip bir yurttaş bilinci oluşturacağım" diyecektir. Odalar bu konuda büyük sorumluluk sahibidir. Bu sorumluluğumuzu yerine getirmeye çalışıyoruz ve hepimizi bu ortak çalışmada güçlerimizi birazcık daha birleştirmeye davet ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

GÜROL ERGİN

Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili

Sayın Başkan, Demokratik Sol Partinin Sayın Milletvekili, güzide odalarımızın saygı-değer başkanları, Aksaray Üniversitemizin Sayın Rektör Yardımcısı, önceki dönemin Sayın Müsteşarı, çok değerli ziraat mühendisi, kimya mühendisi, veteriner ve gıda mühendisi meslektaşlarım ve öğrenci arkadaşlarım; hepinizi içten saygılarımla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım; doğal olarak ben burada bir siyasal partinin görüşlerini aktaracağım ve bu görüşler partinin resmi görüşleridir, kişisel görüşlerimin dışındadır. Sevgili arkadaşlarım; benden önce konuşan 3 konuşmacıya da teşekkür ediyorum. Şu anlamda teşekkür ediyorum: Partimin görüşleri bu üç oda temsilcisinin görüşleriyle yüzde 100'e yakın bir ölçüde çakışıyor. Bu bizim için son derece mutluluk verici bir durumdur diye ifade ediyorum.

Şimdi, tabii ki sağlıklı ve yeterli gıda hakkı insanlığın en önde gelen birincil hakkıdır. En birincil insanlık hakkıdır. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bunu tabii ki sağlık ve barınma yanında, ama en önde insanlık hakkı olarak görüyoruz ve çabalarımız hep bu hakkı yerine getirmek doğrultusunda olacaktır. Değerli arkadaşlarım; Evet, gıdaya ulaşmak diyoruz, ama gıdaya ulaşmak tarımsal üretimle mümkün. Başka herhangi bir olayla da buna ulaşamıyoruz. O bakımdan konuşmalarımız daha çok tarım yönünde olacaktır. Zaten dikkat ettim Gıda Mühendisleri Odamız başkanı da dâhil konu daha çok tarıma yönelik oldu ve doğrusu da buydu, çünkü gıda tarımsal üretimin sonucu olarak ortaya çıkan bir faaliyet. Değerli arkadaşlarım; bugün Türkiye'de durum nedir? Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak şunu görüyoruz; Türkiye'de bugün ne yeterli, ne de sağlıklı üretimden söz edebilme şansımız var, ama asıl önemli olan bugün Türkiye'de belki Meftune hanım bana kızacaktır, ama Avrupa Birliği'nin de içinde bulunduğu dış kaynaklar tarafından Türk tarımını çökertme politikaları uygulanmaktadır. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak açık ve kesin elbette ki bütün uluslararası kuruluşları tanıyoruz, dünyayı tanıyoruz, ama Türk tarımının ve Türk ekonomisinin geleceğini kesinlikle Avrupa Birliği dayatmalarında, Amerika Birleşik Devletleri yönlendirmelerinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin etkin olduğu kuruluşların baskılarında görmüyoruz. Bunların dışındaki politikalarla ancak Türkiye tarımının ve Türk insanının gıda hakkının sağlanabileceğini düşünüyoruz. Türkiye'yi kesinlikle bağlayıcı dış politikaların hepsinin dışında tutacağız. Bu konuda kesin karar ve tavır içerisindeyiz.

Sevgili arkadaşlarım; bunun için ne yapacağız; biraz önce sayın başkanın da söylediği gibi önce temel altyapıda bir yerlere gelememiştir. Sulayabileceğimiz toprakları bu güne kadar sulayamamışız. Sulayamadığınız topraktan verim alamazsınız. Onun için

tarımsal altyapı olarak sulamalara çok ağırlık vereceğiz. Şimdi KÖYDES projesinden söz edildi. İnanılmaz derecede yutturmaca bir projeydi o. Neydi; yine sayın başkan söyledi, o proje çerçevesinde güya daha önceki köy hizmetlerinin hizmetleri yerine getirildi; hayır. O proje çerçevesinde yalnızca oya dönük köye su, köye yol hizmetleri, ama çoğu da çok ciddi olarak parasal yanlış işler yapılarak yerine getirildi. O anlamda bir tek m² alanda tarla içi hizmet yapılmadı. Hiçbir şekilde sulamalar anlamında bir çalışma yapılmadı. Köyü, köylüyü, tarımı kalkındıracak olan köyün yolu değildir. Köyün yolu bir üstyapı kuruluşu olarak sonradan ortaya çıkacaktı. Önce köylünün üretmesi gerekiyordu, ama bu doğrultuda bir çalışma yapılmadı. Tıpkı kurnaz belediye başkanlarının ciddi olarak yapmaları gereken altyapı yatırımları yerine oya dönüştürülebilecek güzel, göze hoş gelen çalışmalar anlamında çalışmalar yapıldı. Sonra bir de ufak belediyeler de buna BELDES diye katıldı. Bu ülkenin paralarının çoğu çarçur edildi, ama göze hoş gelen ve oy alan çalışmalar yapıldığını da biz seçimlerin sonucunda anladık. Onu da gördük ki kendi düşünceleri doğrultusunda haklıymışlar. Maalesef halkımız bu yanlışlara kanabilir bir durumdaymış. Kandılar ve oylarını da verdiler.

Değerli arkadaşlarım; bunun için biz tarımsal altyapıya çok ciddi olarak hizmet vereceğiz. Partimizin programında da belirttik. Bugünkü gibi yılda 40000 hektara değil, yılda 400000 hektara su götürecek çalışmaların yapılacağı seferberliğe gereksinimimiz var. İktidara gelebilseydik böyle başlayacaktık. Bunun dışında altyapının yanında ne yapacaktık; bu altyapıyı sağladığımız ortamda çiftçinin üretmesi ancak gelir elde etmesine bağlı. Bugün Türk tarımı -biraz önce söyledim- özellikle dış kaynaklı baskı ve yönlendirmelerle tamamen çökertilir bir vaziyettir. Hangi yöntemlerle nasıl yapılmaktadır; bir, çeşitli ürünlere kotalar getirilmiştir; haksız yanlış kotalar. 10 yıl önceye kadar dünyanın bütün ülkelerine tütün satan Türkiye bu ülkeye 2006 yılında 250 milyon dolarlık tütün almıştır. Türk tütünü diye bir kavram vardı, bu bitirilmek istenmektedir. Bu çok önemli bir konudur, bu bir göstergedir. Şeker pancarında yaşanan olay. Biraz önce başkan, şeker pancarının 11,5-12 milyon tonlara düştüğünü söyledi. Evet, böyle giderse daha da düşecek. Bu, bu ülkenin ona ihtiyacı olduğu için yapılan bir işlem değildi. Onun için biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bunlara kesinlikle karşı çıkıyoruz. Bu ülke üretebildiği kadar şeker pancarı üretecek, şekerini dışarıya satacak. Bu ülke tütün üretecek ve yine söylüyorum, tabii üretici çiftçi kavramının yerini muhtaç köylü kavramı alınca, insanlar erzak torbaları karşılığında oy vermeye razı olur duruma getirilince, bugün benim seçim çalışmaları sırasında "Size yeniden tütün ürettireceğiz" dediğim tütün köylüsü bana dönüp diyor ki "Hocam, biz artık o işlerle uğraşamayız." Çok acı, ülkemizin geleceği açısından getirilen durum son derece acı, acıklı bir tabloyu ortaya koyuyor değerli arkadaşlarım. Bunlar yapılacak, kota konusunu kaldıracacağız.

Ayçiçeğinin fiyatını fazla arttıramazsınız, niye; çünkü ondan üretilen yağı dışarıya satamazsınız, ne yapacaksınız; primini arttıracaksınız. Pamuk fiyatını fazla arttıramazsınız, ne yapacaksınız; primini arttıracaksınız. Bunları mutlak suretle yapmak zorunluluğumuz vardır arkadaşlar. Bunları yapacağız. Fiyat ve prim politikalarını birlikte uygulayacağız.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak da bu konuda kesin kararlıyız. Çiftçinin desteğini ciddi olarak arttırma zorunluluğumuz var. Bugün kırsal kalkınma için bize yılda 75 milyon, 100 milyon, 150 milyon € verecekler diye avuç açmış karşılarında duruyoruz. Biz asla böyle bir yalvar yakar ortamı Türk ulusuna yakıştırmıyoruz. Biz çok çeşitli kaynaklardan sağlayacağımız gelirle Türk çiftçisinin 2008 bütçesindeki desteğini 11,5 milyar Yeni Türk Lirası yapacaktık. Bu miktar 2007'de neydi; 5,2 milyardı. Arkadaşlar; 2 katından fazlaya çıkaracaktık. Olmadı, bizim için kısmet değilmiş ve maalesef çiftçimiz için de kısmet değilmiş. Bunun yanında örgütlenme son derece önemli. Örgütlenmeye çok ciddi olarak önem veriyoruz ve bir tek çiftçi dışarıda kalmamak kaydıyla -öyle tüketici birlikleri öyküsünü de bir kenara bırakarak söylüyorum- tamamen kooperatifleşme anlamında örgütlemeye gidecektik. Sayın müsteşar burada; üretici örgütlenmesi diye bir örgüt yapısı getirildi. Bugün çiftçiye 1 kuruşluk hayrı yoktur, niye; yasasında şöyle der: Üretici birlikleri vergiden muaf, ama ticaret yapamaz. Böyle bir şey olabilir mi? O zaman vergiden muaf olmasının anlamı yok. Biz bütün çiftçileri kooperatif üyesi yapacaktık ve bütün kooperatif işlemlerini de vergi dışı bırakacaktık. Arkadaşlar; çiftçilerin kooperatiflere girmelerini, kendi gönüllü rızalarıyla girmelerini sağlayabilmek için bu tür çalışmalar yapacaktık.

Türkiye'de şimdi iktidarlar övünüyor, bugünkü iktidar da "İşte tarımda ve gıdada ihracatımız şu kadar, ithalatımız bu kadar. İhracat ithalattan şu kadar fazla diyor" Değerli arkadaşlarım; siz bu ülkede eğer yılda 50 bin ton kaçak çayın girişine göz yumuyorsanız, en az 500 bin ton şekerin kaçak girişine göz yumuyorsanız ve miktarını kimsenin tahmin edemeyeceği kadar kaçak hayvanın, zaman zaman kaçak etin girişine göz yumuyorsanız ithalatımız şu kadar diyemezsiniz. O kaçak girişlerden ötürü yurtdışına çıkan parayla o ithalat, ihracatın çok üstüne çıkıyor. Tarımınız sürekli geriye gidecek, ama siz "İhracatımız ithalatımızın üstüne çıktı" diyeceksiniz. Bu mümkün değildir, bu işin doğasına aykırı. Tarımda hem bitkisel üretimde, hem hayvansal üretimde her alanda geriye gidiş var. O zaman mümkün mü ithalat ihracatın daha altında kalsın, ihracat bu kadar üste çıksın; bu mümkün değildir. Bu bakımdan özellikle dâhilde işleme rejimine son vereceğiz. Genç arkadaşlarım onu belki bilmez, bilmeyebilirler. Şimdi, diyelim un gibi, şeker gibi bazı ürünler yurtiçine getiriliyor, "Bunlar işlenecek, yurtdışına satılacak" deniyor. Böylece ucuz şekilde getirilen unla, şekerle yapılan ürünlerle biz ihracatımızı arttıracacağız. Hayır, o ürünler üretiliyor, Türkiye'de satılıyor, ama sahte belgelerle yurtdışına gitmiş gibi gösterilip. Hem devlet alacağı vergiden oluyor, hem de bizler sanki Türkiye'nin tarımda, gıdada ihracatı artmış gibi kandırılan insanlar durumuna getiriliyoruz. Bu bakımdan kaçak konusu son derece önemlidir. Biz parti olarak o konuyu da son derece ciddiye alıyoruz.

Eğer iktidara gelseydik şeker yasasını, tütün yasasını mutlak surette değiştirecektik arkadaşlar. Gençler bilmez, çünkü Köy Hizmetlerinin öncülü olan Toprak Su Genel Müdürlüğü benzeri bir örgütlenmeyi mutlaka yaşama geçirecektik ve şimdi bakın, küresel ısınmadan, su sorunundan söz ediyoruz. Su kanununu ilk iş olarak gündeme getirecektik. Suyun hem temini, hem doğru kullanımı anlamında bu kanuna Türkiye'nin çok

ciddi olarak ihtiyacı var. Bir konuyu özellikle vurgulamak istiyorum: Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak ta 2005 yılında şunu söyledik: Türk üreticisinin, hele hele Avrupa Birliğiyle rekabet edebilmesi için ileride şunu ihtiyacı kesin olarak var; üretimi evet, kaliteli olacak, ama çiftçi de dışarıya satabilecek maliyette üretim yapacak.

Bunu nasıl sağlarız? İki kere iki beş etmiyor. Bir tek yolu var; üretim maliyetlerini düşüreceksiniz. Ne yapacaksınız; yabancı nasıl yapıyor baktık. Değerli gençler; Avrupa Ülkelerinin hiçbirinde çiftçinin kullandığı mazottan devlet vergi almıyor. Bizde ise ne kadar vergi aldığını ben size kesin rakamlarıyla söyleyeyim. Bakın, İzmit rafinerisinde mazot -eski rakamla söylüyorum- 720 bin lira. Buna devletin koyduğu özel tüketim vergisi 834 bin lira ve devlet kendi koyduğu özel tüketim vergisine bir de 280 bin lira, yüzde 18 katma değer vergisi koyuyor. Yani 720 bin liralık çiftçinin eline 2 milyon 300 bin liraya geçiyor. Biz işte bunun için dedik ki "İktidara gelirsek kesinlikle mazottan ÖTV ve bunun KDV'sini almayacağız." İki, çiftçinin kullandığı gübre, çiftçinin kullandığı elektrik, çiftçinin kullandığı tohum, bunların hepsinin yüzde 8'le 18 arasında değişen vergisi var. Hepsini yüzde 1'e çekeceğiz. Ondan sonra benim çiftçim dışarıya satamazsa o çiftçi ve ihracatçı haksız olacak, ama bugün dışarıya satılamayan bir tarım ürününden ötürü ne çiftçinin kusuru var, ne ihracatçının kusuru var.

Doğrudan doğruya kusurlu olan dış yönlendirmelerin etkisinde olan hükümetlerdir. Bunun için biz bunu söyledik. Birileri, "Mazot 1 YTL olacak" diye olayı sulandırdı. Birileri de "Nasıl yapacaksınız? Mazottan vergi alınmadan olur mu?" Sevgili arkadaşlarım, değerli gençler; bugün balıkçılar mazotu vergisiz kullanıyor. Uçak fiyatları indi deniyor, değil mi? Özel uçakların fiyatları indi, nasıl indi; uçakçılıkta en büyük girdi benzindir. Uçak benzini çok pahalıdır. Uçak benzininden bir tek kuruş vergi alınmıyor. Onlardan alınmayınca oluyor da Türk çiftçisinin kullandığı mazottan alınmayınca niye olmuyor? O bakımdan biz buradaki bütün vergileri kaldıracaktık. Bizim olayımız yalnız mazot olayı değildi. Bütün girdileri ele alan bir çalışma yapacaktık. Kaç dakikam var sayın başkan?

Tabii arkadaşlar bu arada yapacağımız, yapmamız gereken çok şey var, ama şimdi sözlerimi tabii uzatırsam sizi de üzerim, başkanımı da üzerim. Şöyle söylemek istiyorum: Mayınlı arazileri hükümet yabancılar dâhil olmak üzere özel sektöre açıyor. Hayır, biz mayınlı arazileri, hazineye ait arazilerin tamamını bedelsiz o bölgenin topraksız köylüsüne verecektik. İktidara gelirsek gene yapacağımız budur. Kim ne derse desin, adımızı ne koyarlarsa koysunlar biz buna çok kesin kararlıyız, bunu yapacağız ve 2B alanları konusu çok tartışılan bir konu. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak o konuyu çok ciddi olarak inceledik ayırdık. Sonuç olarak çok özet şunu söyleyeyim: Üzerinde bilfiil köylünün bulunduğu, yıllarca ekip biçtiği, kesinlikle orman olmaktan ciddi anlamda çıkan o topraklarda o köylüye ya tamamen bedelsiz ya da çok düşük bedelle verecektik, yapacağımız budur. Bizi bu konuda bugünkü iktidardan ayıran, onların bu toprakları kim olursa olsun alıcısına satma isteğidir. Bunun arkasında yatan niyeti de herhalde benim akıllı, zeki, çevik Türk milletim anlıyordur diye de düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım; GAP konusuna çok kısa gireyim. Terör konusu görüşülüyor, Başbakan Yardımcısı diyor ki "PKK teröründen ötürü GAP'i biz istediğimiz kadar ilerlete-

medik. Eğer ilerletebilseydik řu kadar şunu yapardık, bu kadar bunu yapardık..." Değerli kardeşim; sen bu ülkenin varını yoğunu sattın, o paralar nereye gittiği belli değil. Bu ülke istese her yıl oraya 2 milyar dolar ayıramaz mıydı? 2002 yılında GAP'ta sulamaya açılan alan 211 bin hektar, 2007 sonu GAP'ta sulamaya açılan alan 250 bin hektar. Bu hızla gidilirse, bu kafayla gidilirse bir 1000 yıl daha GAP olayının bekleyeceği anlaşıyor. Öyle yapay gerekçelerle kimse çıkmasın, bir kısım anlamakta zorlandığımız gerekçelerle bu hükümet GAP'ı da geriye bırakmıştır. Sonuç; Cumhuriyet Halk Partisinin tarım konusunda görüşü gerçekten üreten bir çiftçi yapılanmasını ortaya koymaktır. Muhtaç köylüyü tarihin derinliklerine gömmektir.

Ben vaktimi sanıyorum aştı, onun için özür diliyorum. Bütün arkadaşlarımın, genç arkadaşlarımın, hepinizin gözlerinden öpüyorum. Hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

HASAN MACİT

DSP Genel Başkan Yardımcısı

Sayın Başkan, değerli panelist arkadaşlarım, çok değerli katılımcılar ve değerli gençler; hepinizi şahsım ve Demokratik Sol Parti adına saygılarımla selamlıyorum. Gençlerin gerçekten ilgili olması beni ayrıca mutlu etti, çünkü günümüzde gençlere “Duyarsız” diyen veya “Gençler dünya ve ülke sorunlarına çok fazla eğilmedi” diyen kesimlere inat veya yanıt olarak burada bulunmanız beni ayrıca mutlu etti. Değerli arkadaşlar; söylenen söylemler, konular aşağı yukarı aynı oluyor, çünkü doğru bir. Bu doğrular etrafında düşüncelerimizi belki değişik biçimlerde ifade etme olanağını buluyoruz. Bu fırsatı da verdikleri için tüm üç odamıza da teşekkür ederiz.

238

Kimya Mühendisleri Odası başkanımız sayın Küçük'ün biraz önce Tekel'in özelleştirilmesiyle ilgili bir cümle değindiği bir konuyu ben konuşmama başlamadan kısaca açarak esas konuma geçmek istiyorum, çünkü çok güncel ve daha dün Tekel'den bir bürokratla yaptığımız görüşmelerde Türkiye'deki özellikle son 5 yıldır AKP döneminde yapılan soygunun hangi boyutlara vardığının bir örneğidir, bir göstergesidir diye düşünüyorum. Biz Tekel'in içki bölümünün özelleştirilmesiyle ilgili Başbakanlık Devlet Denetleme Kurulunun raporundan bir soru önergesi verdik ve bu soru önergesi de değişik yazılı basında çıkınca beni bu bürokratımız aradı ve “Ben o soru önergesinin dışında size bilgi ve belge sunmak istiyorum” dediğinde ve bu arkadaşımızdan aldığım bilgiler gerçekten soygunun boyutlarının ne kadar olduğunu sizin takdirlerinize bırakıyorum. Değerli arkadaşlar; 2004 yılında Tekel'in içki bölümü özelleştirildiğinde 292 milyon dolara bu bölüm May içki şirketine satılıyor. 17 işletmesiyle beraber 292 milyon dolar. May içki şirketi elemanları bu bölümü devralmaya vardıklarında 17 işletmeyi 348 trilyon lira içki bölümünün kasasında parayla devralıyorlar.

Şimdi biz bunu sormuştuk, Sayın Unakıtan'a dedik ki “Bu kadar parayı bu işletmelerle beraber bu fiyata devretmişsiniz”, bir yanlışlık olup bu paranın geri tahsil edilmesi gerektiğini sorduk. Edecek misiniz, etmeyecek misiniz ve bugünlerde sigara fabrikalarının da özelleştirilmesi gündeme geldiği için Tekel'in sigara bölümünü de mi böyle özelleştireceksiniz diye sorduk. Onun ötesinde Özelleştirme İdaresiyle alıcı firma arasında bir sözleşme imzalanır, yani o işletmelerin belirli bir süre içerisinde işçi çıkaramayacağı, işlevlerini devam ettireceğiyle ilgili. Bunu da sormuştuk, ama bana orada çalışan bir arkadaşımızın dünkü verdiği bilgilerin sadece soygunun bu kadarıyla kalmadığının görmemizi sağladı. Olay şu: 348 trilyon lira paranın ötesinde o gün o şirkete devredilirken 180 trilyon liralık da stok devredilmiş. Devredildikleri günden iki gün önce Oligron ihalesinin sonucu olarak 2,5 trilyon liralık da öyle bir stok devredilmiş. Değerli arkadaşlar; Tekel'in

özelleştirmeden önceki son yıl devlete ödediği ÖTV 57 trilyon lira, May devraldıktan sonra ödediği ÖTV 6 trilyon lira. Tabii bunun ötesinde devir 2004, May şirketi bu karı yeterli görmeyip Amerikalı bir şirketin, yani özelleştirmeden aldığı işletmelerin yüzde 90'ını 810 milyon dolara hisse olarak satıyor. Evet, arkadaşlar; sayın başkanımıza açıklama fırsatı doğurduğu için teşekkür ederim. Bu, Türkiye'deki soygunun hangi boyutlarda olduğunun bir göstergesidir diye açıklama ihtiyacı duydum.

Değerli arkadaşlar; canlıların yaşamını sürdürebilmesi için toprak, su ve havaya ihtiyaç var, ama bu yaşantıyı sağlarken, topraktan elde ettikleri gıda ürünleriyle yaşantısını sürdürürken, ne yazık ki dünya nüfusu hızla artarken topraklarımızı çoğaltamıyoruz, suyumuzu çoğaltamıyoruz. Onları tam tersi azaltıyoruz ve yok ediyoruz. Bugün değişik sanayi tesislerinin kurulması, değişik betonlaşma sonucu topraklarımızı ve sularımızı kirlitiyoruz ve amaç dışı bir duruma doğru itiyoruz. Bu dünyada böyle, Türkiye'de böyle, ne yazık ki iyi değerlendiremediğimiz bir göstergesi, ama dünyası da durmuyor, devamlı artıyor. Arttığı için de bu nüfusun insanların yaşamını sürdürebilmesi için de gıdaya ihtiyacı var. Gıdayı da topraktan üretirken bu toprakların kirlenmesinin ötesinde temiz kalması ve verimliliğinin artırılması gerekir. Bugün dünyada 6,6 milyar nüfus var. 2030 yılında bunun 9,6 milyar nüfus olacağı tahmin ediliyor. Yani 3,1 oranında artacak, ama topraklarımız acaba 2030 yılında ne kadar kirlenecek, ne kadar tarım dışı kalacak? Şimdiden önlemlerimizi almadığımız zaman dünyadaki yaşam ve insanın geleceğinin tehlikeye gireceği açıktır. Bunu ortalama olarak sayısal verileriyle şöyle bir irdeleyecek olursak gıdanın en temel maddesi buğday üretimidir. Değerli arkadaşlar; tabii bunlar değişik verilere göre farklı farklı rakamlar olur, ama ortalama olarak arz etmek istiyorum: dünyada 2004 yılında 628 milyon ton üretim yapılırken, 2005'te 618 milyon ton, 2006'da 586 milyon ton, yani her yıl buğday üretimi düşüyor. Aynı şekilde buğday üretimi Türkiye'de 2005'te 21,5 milyon ton iken, 2006'de 19,5 milyon, 2007'de 16,4 milyon ton, yani Türkiye'de de bu oranda buğday üretiminde bir düşme var. Demek ki insanlar nüfus olarak çoğalırken, insanların yaşantısını devam ettirebilmesi için gerekli olan en temel gıda olan buğday üretimi azalıyor. Öyleyse en azından bu nüfusun artışına paralel olarak bu üretimi arttırmamız gerekiyor. Üretimi arttırmanın yolları da başta toprağımızı, suyumuzu ve havamızı kirlitememiz ve düzgün kullanmamız gerekir.

Değerli arkadaşlar; aynı şekilde dünyada ve Türkiye'de -tabii bunu dünyada derken aynı oranda Türkiye'de de yansıması oluyor- birçok kesim gerçekten yeterli ve yete-rinden fazla beslenebildiği gibi birçok insanımızda açlıkla mücadele ediyor. Biraz önce sayın başkanımız söyledi; dünyada 800 milyon insan açlık çekiyor. Türkiye'de 900 bin insanımız açlık sınırı içerisinde ve özellikle semt pazarlarında pazarların kapandığı saatlerde oradaki pazar artıklarını toplayan insanlarımız, duyarlı olan insanların yüreğini acıtıyor. Demek ki Türkiye'de de beslenme adına, gıda üretimi adına ve yahut da gıdanın paylaşımı adına sıkıntı olduğu bir gerçek. İnsanların gıdaya ulaşma noktasında sıkıntıları olduğu gözleniyor. Gıda en doğal insanlık hakkı olduğuna göre ve insanlık hakkı olan bu gıdayı insanlarına ulaştırabilecek olan güç yürütmedir, hükümettir ve devlet adına görev

yaptığı için devlettir. Devlet de insanının yaşamını sürdürmesi adına bu gıdayı temin etmenin yollarını bulması gerekir diye düşünüyoruz. Elbette ki bu temin etme noktasında en önemli olgu tarım ürünleri üretiminde uyguladığı politikalardan geçmektedir ve yahut da genel politikalardan geçmektedir.

Küresel sermayenin acımasız rekabeti içerisinde Türk çiftçisini diğer gelişmiş ülke çiftçileriyle baş başa bırakırsan ve büyük oranlarda destekleme alan diğer ülkelerin çiftçileri daha ucuza girdiler temin ederek ürettikleri ürünlerin de Türkiye'de ithalat yoluyla pazarlanmasına olanak sağlarsan, o zaman Türk çiftçisinin onlarla rekabet edebilme şansının olmadığı ve her geçen gün insanların doğduğu ve doyduğu topraklardan ailesini geçindirmek adına şehirlere göç etmesinden anlaşıyor. Bugün gerek ithalat yoluyla, gerekse sınırlarına hâkim olamayan ülkemizde kaçak girişler sonucu ya bir işyeri kapatılmakta, ya bir çiftçimiz toprağından sökülerek iş bulma umuduyla şehirlerin varoşlarına gönderilmektedir. Değerli arkadaşlar; Türkiye, dünya ölçeğinde bakıldığı zaman doğal kaynakları bakımından gerçekten zengin ve bu kaynakları ülke insanının yararına aktarabilmekte bir sıkıntının yaşandığı bir ülkedir. Yani biz zenginlik içerisinde yokluk çeken ülke insanlarıyız; yeter ki bu kaynakların işletilmesi, paylaşılması anlamında sosyal devlet anlayışı doğrultusunda bir politika uygulayalım. Eğer bu politikamızı uygulayabilirsek, eğer bu paylaşımı hakça yapabilirsek o zaman ülkemizde sorun kalmayacaktır diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar; bu paylaşım konusunda ve yahut da insanlarımızın beslenme konusunda devlete, dolayısıyla -devlet derken burada hükümetleri kastediyorum- hükümetlere düşen görev, uyguladığı ekonomi politikalarında ve tarımsal politikalarda duruş çok önemlidir. Ulusal duruştan yana mıdır, küresel duruştan yana mıdır ve bu duruşa göre uyguladığı için de bugünkü durumumuz, bugünkü çiftçimizin ve tüketicimizin yaşadığı olgular meydana gelmektedir. Değerli arkadaşlar; birçok yerde siyasiler hep eleştiriler. Elbette eleştireceğiz, elbette yapılan yanlışların hesabını sorgulayacağız, ama siyasileri seçen, siyasilere meclise taşıyan irade de halk iradesidir. Halkın oylarıyla bir seçim gerçekleşmektedir. Öyleyse bu oylarımızı doğru kullanmamızda kendi çıkarlarımız açısından son derece yarar vardır. Bir diğer olgu, bizi temsil eden sadece siyasiler olarak değil, mesleğimiz adına hangi meslekteyse, sivil toplum örgütlerimizi destekliyor muyuz? Onlarla birlikte güç birliği içerisinde olabiliyor muyuz, onları da iyi irdelememiz gerekir. Şimdi kendi tabanından, kendi üyesinden destek alamayan bir örgütün yukarıda mücadele etme şansı zayıf olur ve yahut da siyasete, bizi yönetenlere yaptırımı zayıf olur. Gerçekten batılı anlamda demokrasinin tam yerleştiği ülkeler bazında gerek tüketici örgütlenmeleri, gerekse üretici örgütlenmeleri gerçek anlamda sağlanabilirse, gerçek anlamda gücüne kavuşabilirse o zaman siyasiler de kendilerine çekidüzen vermek zorunda kalırlar. Yani toplumsal baskıyı iyi kurmamız gerekir. Toplumsal baskının gücünü, dozajını artırmak ve yahut da o gücü güçlü bir şekilde baskı unsuru oluşturabilmek de halkın elindedir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar; bizi yönetenler, siyasiler ve yahut da yürütme hep sendikaların ücret talepleri konusunda, çiftçinin destekleme talepleri konusunda hep kaynaklarının olmadığını, yeterli ekonomik olanakların olmadığını ileri sürerek bu talepleri hep ötelemek, ileriki tarihlere atmak gibi bir politika uygulanagelmıştır. Bugün de uygulanmaktadır, ama bu kaynakları yaratmak da o iktidarın veya yönetenlerin elindedir. Eğer o kaynakları yaratma becerisi yoksa o zaman eldeki mevcut kaynaklarla hareket ederse, o da yeterli olmayacaktır. Sayın başbakan, iki yıl önce bir sözünü anımsıyorum, sanki başbakan değil de muhalefet lideri gibi çıktı, televizyon ekranlarında, yazılı ve görsel basında şunu söyledi, dedi ki "Akaryakıt kaçakçılığından bu ülkenin 18 milyar dolar vergi kaybı var." Hatırlayın, iki yıl öncesinde, onu söylediğinde de 2,5-3 yıllık başbakanıydı. Tabii sayın başbakanı görsel ve yazılı medya biraz daha fazla desteklediği için, biraz daha onun sesini kitlelere yaydığı için ve bu anlamdaki söylemlerinden eleştiri yapan muhalefetin sesi daha az çıkarıldığı için ve yahut da daha az kitlelere ulaştırıldığı için bunu söylesek de, sorsak da kitlelere çok fazla duyuramadık, duyuramıyoruz. Sayın başbakan; siz iktidarsınız ve bu ülkenin başbakanısınız. Eğer 18 milyar dolar akaryakıt kaçakçılığından bir kaynak götürülmüş ise, bunun gereğini yapmadığınız için istifa etmen gerekir ve buna göz yumduğunuz için ayrıca siz de kaçakçılık suçundan zan altında kalmanız gerekir. Değerli arkadaşlar; bu açıklama yapılalı iki yıl önceydi. 2 yıldan sonra bugünkü geldiğimiz nokta nedir biliyor musunuz? Çok basit bir örnek: 2,5 milyon araç o tarihten bu tarihe trafiğe çıkmış. Yani o tarihteki aracın üstüne 2,5 milyon araç sayısal olarak eklenmiş. Peki, akaryakıt tüketiminde ne kadar artış var; akaryakıt tüketiminde de 2 milyon ton gerileme var. Yani o kadar araç fazlalaşmış, ama akaryakıt tüketimi azalmış. Buradan şu çıkıyor: Kaçakçılık o gün 18 milyar dolar idi, bugün 38 milyar dolar olur.

241

Değerli arkadaşlar; tabii sorunlar çok fazla olunca süre de yeterli olmuyor. Biz daha okul sütü projesinden söz edecektik, arz fazlası ürünler nasıl halkın tüketimine sunulacak, onlardan söz edecektik, çiftçinin desteklenmeleri üzerinden söz edecektik, özellikle süt tüketimi temel bir gıda olarak değerlendirilerek bugün elmasta, yakutta yüzde 0 KDV uygulayan bir ülkede sütün KDV'sinin yüzde 8 olmanın son derece yanlış olduğundan söz edecektik, ama sayın başbakanım da 'sözünüzün sonuna geldiniz' diye uyarısı var. Fırsat olursa onlara da değiniriz.

Çok teşekkür ederim.

TARTIŞMA

OTURUM BAŞKANI- Efendim, sayın katılımcılar; son 5 dakika. Bu 5 dakikayı ben gençlere ayırmak istiyorum. Sorularına ve konuşmalarına ayırmak istiyorum. Galiba sizin sorunuz var. İlk önce beyefendiye, sonra da beyefendi. Gençlere zaman ayıracağız.

KATILIMCI- Teşekkür ederim. Tüm konuşmacılara ve size, hepinize teşekkür ediyorum.

Ben kendi alanım olan hayvan suretiyle ilgili olarak bir görüş almak istiyorum. Şimdi burada saptanan olay, sonuçlanan olay şu gözüküyor, deniyor ki "Türkiye'de bir miktar problemi var, maliyet problemi var, sağlıklı gıda problemi var." Şimdi çiftçiye tabii ki de destek verilmeli, bunun sonuna kadar yanındayım. Olması lazım, yalnız çiftçiye destek verildiği zaman üretim de artacak, bu da tamam, ama hangi üretim artacak? Şimdi konuşuldu; şeker pancarı miktarı konuşuldu, tütün konuşuldu. Gıda toplantısı bu, önemli kısımlarından birini hayvansal ürünler oluşturuyor. Şimdi bugün bir beyaz et üretiminde markete girip, 10 milyon lira verip bir tavuk aldığınızda bunun en az 7 milyon lirasını yurt dışına ödüyoruz.

Bugün hayvansal üretimde en önemli nokta mısır ve soya. Soya'ya hiç değinilmedi, hiç dokunulmuyor. Mısır bir miktar üretildi, arkasından düşüş, öbürü var, ama hibritlik problemi var. Diyelim ki bunların üretimini yaptık, hangi üretimi yapacağız? Hibrit üretimi mi yapacağız, GDO'lu üretim mi yapacağız? Bu sefer sağlıklı gıdadan nasıl bahsedeceğiz? Bir taraftan nüfus artıyor, dünya nüfusu artıyor, ülke nüfusu artıyor, bir taraftan sağlıkta ısrar edersek aç kalacağız. Bununla ilgili politikalar ne olacak? Nasıl bir üretim politikası... Tabii ki köylüye destek verilmeli, maliyet düşürülmeli, bunda hiçbir şüphe yok. Dünyanın yaptığı gibi yapılmalı, ama neyin üretimini yapacağız? Sağlıktan mı vazgeçeceğiz, neyi, nerede yapacağız? Ziraat Mühendisleri Odası veya meslek ilgilileri bununla ilgili nasıl bir politika düşünüyor, yani Türkiye neyi üretecek?

Şunu da söyleyeyim: Bugün süt de şu anda yine yüzde 30-40 maliyetini yurt dışına ödüyoruz ve içerisinde soya kullanımı son derece arttı, mısırsız olmuyor. Biliyorsunuz, bunlar sağlık yönünden konuşmamıza gerek yok, günlerdir konuşuluyor. Süt ve süt ürünlerinin hepsi bu piyasada belli. Neyi üreteceğiz, öbür türlü olduğu zaman ne oluyor.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum efendim. Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN- Teşekkür ederim.

Şimdi en temel ve en basit olandan başlayalım. Bir ülkenin tarımsal üretimde üretim planlaması gerçekleştirirken ortaya koyduğu hedeflerden sadece bir tanesi üretim

sorunudur, miktar sorunudur. Onunla beraber kalite sorunu da, hammadde üretimini de gözetmek zorundadır. Miktar sorununa daha ağırlıklı değindiğiniz için oradan girelim. Bir kere en baştan şunu söyleyelim. Türkiye'nin olası bir Avrupa Birliği üyeliğinde hayvansal üretim alanında yalnızca koyun etinde bir miktar ve beyaz ette, yani kanatlıda rekabet etme şansı var. Özellikle büyükbaş hayvanda ve onun tüm ürünlerinde, süt dâhil olmak üzere verili koşullarda rekabet etme şansı yok. Şimdi bu Avrupa Birliği'nin 2004 yılında yayınladığı Etki Değerlendirme Raporu'nun bir alıntısı. Peki, bunun sebebi nedir diye baktığımızda şunu görüyoruz: Türkiye'de yalnızca yem sektörünün yıllara göre değişmekle beraber ihtiyacı olan soya miktarı en az 1,5 milyon ton. 1,5 milyon tona 2 milyon ton arasında değişir, hatta 1,3 milyon tona düştüğü yıllar vardır.

Peki, Türkiye ne kadar soya üretebiliyor; Türkiye'nin ürettiği soya miktarı gene son 5-6 yıla bakarsanız hep 100 bin tonun altındadır. 50, 60, 70 bin ton soya üretir. Peki, ne yapılacak? Türkiye neden soya üretilmiyor, yani insanlar soya tohumunu bulamıyor, soya üretecek bilgiye mi sahip değiller? Gözden kaçırılan temel bir nokta var: Türkiye'de yalnızca 4 milyon hektarlık sulanabilir alan var ve bu sulanabilir alanlardan herhangi bir ürüne eğer siz üretimini artırmak için prim desteğiyle yüklenirseniz, bu bileşik kaplar misali diğer üründe radikal bir azalmaya neden oluyor. Rakamlara bakarsanız mısır üretimindeki her artış, soya üretimindeki radikal bir düşüşe neden olmuştur. Peki, bunun için ne yapacağız? Türkiye'nin mısıra da ihtiyacı var. Bu politikalarla bu yıl en az 500-600 bin ton mısır ithal etmek zorundayız. Bunun politikayla beraber bir altyapı sorunu olduğunu da böylece fark etmeye başlıyoruz. Türkiye derhal 4-5 milyon hektar ilave alanı sulamaya açmalı ve ihtiyacı olan bu ürünleri bu sulanabilir alan içerisinde üretim desenine göre üretimi planlayarak gerçekleştirmelidir.

Şimdi buraya kadar teknik bir şey söyledim. Hemen ilaveten şunu söyleyeyim: Plan mı, pilav mı diyen adamın yapabileceği iş değildir bu. Planın önemine inanan ve planladığı şeyi uygun araçlarla başarabilecek araç koyabilecek insanın yapabileceği bir şeydir bu. Başkanım; çok kısaca izin verirseniz, ikincisini süt için söyleyeyim. Türkiye'nin Avrupa ölçeğinde yurttaşlarına süttan kaynaklanan proteini verebilmesi için üretmesi gereken süt miktarı 20 milyon tonun çok üzerindedir. Türkiye'deki süt istatistiği çok şüphe duyulması gereken bir istatistiktir. Biz yılda 11 milyon ton civarında süt ürettiyoruz. Bunun 2,5-3 milyon tonu kayıt içinde ve maalesef süt için son derece önemli olan iki standart; bakteri sayısı ve somatik hücre sayısı. Her ikisi de örneğin Avrupa Birliği'nin koyduğu standardın birkaç kat üzerinde. O halde ne yapacağız; 1- Süt üretimini ikiye katlayacaksınız, 2- Ürettiğiniz tüm sütü sağlık koşullarına ve standartlara uygun olarak üretecek bir teknik ve fiziki altyapı hazırlayacaksınız. Bu altyapı ağır koşullarının iyileştirilmesinden, hayvan sağlığı hizmetlerinden tarımsal yayım danışmanlığa kadar bir bütünü kapsar. 3- Ürettiğiniz üründe soğuk zincirle, aradaki araçları mümkün olduğu kadar sistemden çıkararak kent yoksulunun sağlıklı süte ucuz ulaşabileceği bir sistem kurmak gerekir.

Bu sistem kurulabilir mi; araçları ortada, politika hedefi ortada, isterseniz yaparsınız. İsteniyor mu bu; cevabım açıktır, istenmiyor. Sebebi ne biliyor musunuz; çünkü

sistem, özellikle Danone'nun köylüden 400 bin liraya aldığı sütü tüketiciye 1,5 milyon liraya satacağı ve bu arada dünyada hiçbir ülkede olmayacak bir rantı cebine koyacağı bir sistemin altyapısını oluşturuyor. Bu sisteme müdahale etmek demek Danone'nun çıkarına engel olmak demek. Danone'na hayır diyebilecek bir hükümet seniz yaparsınız. Değilseniz, bunların işlediği bu geriye kalan 2,5-3 milyon litre sütler, öbür sütleri de bu sepete süpürmek için başka bir iş yapmaya çalışırsınız. Söyleyecek çok şey var. Bu alanda Rekabet Kurulu kararları falan var. Bu ülke hem üretici, hem tüketici ayağından müthiş soyuluyor. İradeniz varsa yaparsınız. Politikalar, hedefler belli. Ziraat Mühendisleri Odası da bütün bunları teker teker alt sektörler itibarıyla yapmıştır. Kütüphanemizde bunların hepsinin dokümanları vardır. Sağ olun, teşekkür ediyorum.

KATILIMCI- Söylediklerinize aynen katılıyorum, bir hususta şöyle katkıda bulunmak istiyorum. Türkiye'nin ulusal bir yem politikası ihtiyacı var. Ama şuradan mısır üretirseniz bu sefer sağlıktan vazgeçeceksiniz. GDO gene devreye giriyor. Ondan vazgeçeceksiniz. Türkiye'nin arpası, buğdayı; bunu söyledik, yıllarca savunduk. Biraz enzim katkısıyla maliyetlerin en fazla yüzde 10 artmasıyla Türkiye ayakta kalır. Bu noktalarda çalışmalar yapılmasını arzu ediyorum. Teşekkür ederim.

GÖKHAN GÜNAYDIN- Sayın Başkanım; çok küçük bir şey söyleyeceğim. Arkadaşlar; bakın, belki birbirimizle olması gereken iletişimi zamanında sağlayamıyoruz. Şöyle söyleyelim: Türkiye'ye en son 250 bin ton mısır girdi, ondan evvelki yıl girmedi, daha evvelki yılların tümünde her yıl 1-1,5 milyon ton mısır girdi. Her yıl 1-1,5 milyon ton soya girer. Bunlar üç tane temel kaynaktan gelir: Amerika, Arjantin ve üretimin iyi olduğu yıllarda balkan ülkeleri. Amerika'dan ve Arjantin'den yüklediğiniz gemiyle sizin limanınıza inen mısırın ve soyanın genetiği değiştirilmiş soya olduğundan emin olabilirsiniz, bunu bu kadar net söylüyorum. Peki, karşılığı yok mudur; bunun arpayla, buğdayla ikame edilmesi de mümkündür, genetiği değiştirilmiş olmayan tohumlarla Türkiye'de mısır ve soya üretmek de mümkündür. Yani bunların hepsi yapılabilecek şeyler. Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Ben teşekkür ediyorum. Sayın Hasan Macit Beyin buna bir eki var. Sonra Sayın Ergin'in bir eki var. Buyurun.

HASAN MACİT- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkana katkı koymak üzere biraz önceki sütle ilgili yapılan bir uygulamayı anlatmak istiyorum. Değerli arkadaşlar; aslında biz coğrafi koşullar ve insan kaynakları bakımından Avrupa'dan geri bir ülke değiliz. Bugün biraz önce söylendi; süt üretiminde Avrupa Birliği'nin belirlediği bakteri noktasında, hijyenik koşullar konusunda, sütün verimliliği konusunda belirli bir miktara inilmesi söz konusu. Buna rakamsal olarak girmek istemiyorum. Bu sağlıklı ve hijyenik süt Türkiye'de Burdur ilinde şu anda üretiliyor. Örgütlenmeden geçiyor. Türkiye'de kooperatifçilik olgusu olarak en iyi örgütlü üretici süt üreticisi olarak Burdur'da vardır. Yani küçük çiftçimiz 3-5 baş sağmalı olan çiftçimizin sütleri bir yerde kooperatifin tek sağım hanesinde sağılarak, insan eli değmeden

soğutma zinciriyle soğutulmakta ve firmaya satılmaktadır. Bunu küçük çiftçiler de gerçekleştirmiş durumda ve oradaki bakteri sayısı da Avrupa Birliğinin öngördüğü bakteri sayısının yarısıdır. Yeter ki bu olaya bu gözle bakalım ve uygulayalım. Yoksa bugünkü iktidarın büyük sermaye sahipleri büyük işletmeler kursun şekliyle 2005'te deli dana hastalığı görülen Amerika Birleşik Devletlerinden damızlık sığır ithal edersen, biraz önce sayın başkanın söylediği gibi bir yıl sonra burada -Allah göstermesin- bir deli dana vakası olursa Türkiye'deki hayvancılığın köküne kibrit suyunu da dökmüş olursunuz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun Sayın Ergin.

GÜROL ERGİN- Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii biz Murat Hocamla uzun yıllardır tanışıyoruz. Sevgili Hocam; süt konusunda çok şey söylenir. Biliyorsunuz ben o konuda yıllarımı verdim. Türkiye'de her şeyden önce şu süt içme kültürü yerleşmedikten sonra süt de çok fazla ileriye gitmez. Türk insanı yılda 15 litre süt içiyor, bir Amerikalı 150 litre içiyor, bu çok önemli. İkincisi, yem konusunda dedikleriniz tabii ki doğru, ama biraz önce şeker pancarından söz ettik. Türkiye ilk defa 2005 yılında hiç görülmemiş bir olay yaşadı, yurtdışından 500 bin ton şeker pancarı küspesi ithal etti. Onu herhalde siz bilirsiniz. Biz bunları yaşıyoruz, bunları aşmak zorundayız. GDO konusuna gelince tohumculuk yasası meclise gelince biz şunu söyledik: "Önce biyogüvenlik yasasını bir çıkarın, gelin ondan sonra bu tohumculuk yasasını tartışalım. O çıkmadan yapılan iş yanlış olur." Tabii ki pek çok insanın söylediği, kabul görmediği gibi bizim sözlerimiz de orada kabul görmedi, çünkü karar baştan alınmıştı, olay bu kadar basit.

245

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum efendim.

Sayın Müsteşarıma söz vereceğim. Sonra bir genç arkadaşım var, sonra beyefendi var ve sizden sonra da kesiyorum. Oturumu kapatacağım. Buyurun Sayın Müsteşarım.

HAMİT AYANOĞLU (Tarım Bakanlığı Eski Müsteşarı)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Tüm panelist arkadaşlarımıza, sayın milletvekillerimize, oda başkanlarımıza teşekkür ediyoruz.

Kıymetli arkadaşlarım; esasında hep bilinenleri konuşuyoruz, ama mesele bilgi kirliliği yahut da yetersiz bilgilendirme. Bu konuda Gökhan başkan "Birbirimizi yeterince bilgilendiremiyoruz" diye biraz değindi. Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki 5 yıldır çiftçi kayııt sistemi yapılıyor. Tarım Bakanlığının ilgili müsteşar yardımcısı "Ben Türkiye'de kaç tane narenciye üreticisi var bilmiyorum" diyebiliyor. Şimdi bu bilgisizlik. Öbür taraftan, yapılan birçok şeye de biz ulaşamıyoruz. Sayın milletvekilimiz rakamları vermese Tekel'deki gelişmeleri belki büyük bir çoğunluğumuz bilmeyecekti. Öbür taraftan, yine sayın başkan bahsetti, planlama meselesi. Ben bir adım ileriye gidiyorum, Türkiye'nin hiçbir konuda ciddi anlamda -askeri kurumları bunun dışında bırakıyorum- öngörü ve öncelik sıralaması yok. Maalesef bunu en üst seviyedeki bir bürokrat olarak yaşadık, bütün sıkıntı burada.

Sayın Hocam bahsetti, dedi ki "Biyogüvenlik yasası geçmeden tohumculuk yasasının geçmesi yanlıştır." Kesinlikle yanlış. Bugün hiçbir transgenik ürünün Türkiye'ye girişini hiçbir şekilde yasaklayamazsınız, boşlukta. Bir genelgeyle zamanında çıkarılmış. Tarım Bakanlığının genelgesiyle "Şu şartlarda getirebilirsiniz" diye bir yaptırım var. Bunun da hukuki anlamda arkası yoktur, ama bütün bunların arkasında yatan gerçek: Bizim öncelik sıralamamız yok, öngörümüz yok, dünya nereye gidiyor bunun farkında değiliz, yeteri kadar bilgi sahibi değiliz. İlk defa TÜBİTAK 2001 yılında bir vizyon 2003 öngörü ve öncelikler projesi başlattı. Maalesef mevcut iktidar onu da gelir gelmez rafa kaldırdı. Şimdi bizim tartışmamız, bizim üzerinde durmamız gereken noktalar esasında bunlar olmalı. Tarım bilinmeyen bir konu değil, problemleri de bilinmeyen konular değil. Farklı partilerdeniz, Gürol hocamın söylediklerinin hepsinin altına imza atıyorum. İktidar olsak biz de aynı şeyleri yaparız.

Eminim, eğer bugün AKP iktidardan muhalefete düşsün, aynı şeyleri gelir burada söyler. Böyle bir aymazlığımız, böyle bir çelişki dünyamız da var. Yani biz öngörülerimizi yapıp, önceliklerimizi belirleyip, bir sıralama yapıp, bunun da istikrarla, inatla üzerine gidecek politikaları üretemiyoruz. Sonuç budur. Onun için kıymetli genç arkadaşlarıma özellikle seslenmek istiyorum: Plansız, programsız, öncelik belirlemesiz yapılacak her şey amaca yeteri kadar ulaşamayabilir. Onun için kendinizi, öngörülerinizi kurarak, önceliklerinizi belirleyerek hayata hazırlayın. Aksi takdirde bu salonlarda birçok hocamız, birçok milletvekili arkadaşımız, siyasetçimiz gibi ömür harcarsınız.

Hepinize teşekkür ediyorum. Özel bir teşekkür Petek Hanıma, davet ettiği için. Ben Tarım Bakanlığının eski müsteşarıyım, ama inanın ayrılalı 4,5 yıl oldu, Tarım Bakanlığından bir davet almış değilim. Böyle bir ülkede yaşıyoruz. Hiçbir konuda bir davet almış değilim. Onun için dert büyük, ama karamsarlığa da kendimizi iteklemeyelim. Onun için ben tekrar üç odamıza da çok teşekkür ediyorum. Gösterdikleri ilgiden ve konuları sunuş biçiminden dolayı katılanlara da özellikle teşekkür ediyorum, çünkü bu ülkede herkesi zamanını ayırıp gelmiyor, bir başka dertte budur.

İyi günler diliyorum efendim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Müsteşara katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

KATILIMCI- Sayın Başkan; çok teşekkür ederim. Özellikle Meftune hanımdan sonraki jestiniz için. Kusura bakmayın biraz heyecanlıyım, oturarak anlatabilir miyim? Teşekkürler. Şimdi ben ilkönce gıda hakkı sempozyumu konusu olan konuda konuşmak istiyorum. ABD on binlerce kilometre uzakta Ortadoğu'da iki üç ülkeyi işgal ettiği, İngiltere'nin Afrika'da halen sömürgecilik yaptığı, Fransa ve İspanya gibi Avrupa devletlerinin topraklarından on binlerce kilometre ötede adacıklarının bulunduğu bir dünyada, yani sömürgecilerin iş başında olduğu bir dünyada global bir hakkı sağlamamızın mümkün olmadığını düşünüyorum. Zenginden alıp fakire verme ütopyasını gerçekleştiremeyeceğimizi düşünüyorum. Bunu Türkiye bazında düşündüğümüz zaman mısır ve tütün kotası olan

böyle harikulade bir sempozyuma Tarım Bakanı katılmayan bir hükümetin işbaşında olduğu bir ülkede gıda hakkını sağlayamayacağımızı düşünüyorum. KÖYDES projesinden bahsettik, KÖYDES projesi sonucu halk kandırıldı dedik, oy attı dedik. Tekrar eskiye dönüp, Köy Enstitüsüne mi dönmemiz lazım, halkımızı bilinçlendirmemiz mi lazım, o da temsilcileri olarak il il, köy köy dolaşıp köylümüzü bilinçlendirmemiz mi gerekiyor acaba? Bu birinci söylememem gereken şeydi.

İkincisi, bir önceki oturumda gıda konusunda meslekleri tartıştık. Bence biraz Poll-yannacılık oynadık, çünkü ben de kabul ediyorum. Bu meslekler arasında bir eşgüdüm olmalı, fakat spesifikleşmemiz gereken konular da var. Eğer spesifikleşmezsek istihdam keşmekeşi ortaya çıkıyor ki Fatih beyin slaydında komik rakamları, gıda mühendislerinin rolünü gördük. Bir diğer konu ise mesela buna örnek olarak kimya mühendislerini verebilirim. Kimya mühendisleri; kusura bakmayın, fakat gıdanın kimyasını, biyokimyasını, teknolojisini bilmeden siz nasıl gıda üretiyorsunuz? Ben bunu açıkçası çok merak ediyorum. O zaman biz de gidelim, boya fabrikasında çalışalım, bence aynı şey. Son olarak da DSP milletvekiline bir konuyu hatırlatmak istiyorum: Sizin zamanınızda süt ve sütün KDV'si yüzde 18'di, dipnot olarak AKP karşıtı olduğumu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim değerli arkadaşım.

Sanırım sorunun üç bölümü Sayın Ataman'ı, Sayın Küçük'ü ve Sayın Macit'i ilgilendiriyor. Üçüne de söz veriyorum. Buyurun Sayın Ataman.

PETEK ATAMAN- Teşekkür ediyorum.

Evet, bence eğitim için Köy Enstitüleri olabilir ya da başka kurumlar olabilir. Tabii ki hep vurguladığımız bir şey: Bizim köylüyü, çiftçiyi, tüketiciyi, küçük gıda üreticisini, orta boyutlusunu, hepsini eğitmek görevimiz; hem devletin görevi, hem bizlerin, odaların görevi. Bunu yaparken belli kurumlar oluşturabilirsiniz, kuruluşlara, toplantılara gidersiniz, seminerler verirsiniz, yayınlar yaparsınız, basın yayını kullanmaya çalışırsınız, birçok boyutu var, ama mutlaka gerçekten eğitim şart. Öncelikle onu söyleyeyim. İkincisi, konuların spesifikleşmesi gerektiğini söyledin, aslında belki o oturumda da süre yeterli olsaydı... Genelde bütün meslek dalları gıdayla ilgili kesişen noktalarını anlattı, ama çiftlikten sofraya gıda güvenliği anlayışı içinde çiftlikte de neler yapacaklarını ya da işletmede daha ayrıntılı neler yapacaklarını anlatabilirlerdi.

Ben bir gıda mühendisi olarak ve Gıda Mühendisleri Odası başkanı olarak spesifikleşen noktaların birincil üretimde çok daha net ayrıldığını düşünüyorum, ama işletmede hijyen anlamında kimya mühendislerinin eğitiminde bir eksiklik vardır, ama teknoloji, mühendislik, hepimizin kullandığı ortak bilgilerdir. Biz şu disiplin tümüyle gıda sektöründen ya da gıda üretiminden çıkar, onun yerine şu disiplin olur diyemeyiz, gerçekten bu çok zor bir seçim olur. Yine ziraat mühendislerinin içinde gıda teknolojisi eğitimi olarak gelen bir grup var ki bunlar da hem bu işin teknolojisini, hem hijyenini bilip mühendislik eğitimi anlamında daha zayıftırlar. Zaten onun için en sonunda gıda muen-

disliğine ulaşılmıştır, ama işletmenin ihtiyaçlarına göre, üretim yerinin ihtiyaçlarına göre hepsi de istihdam edip görev yapacaklardır tabii. Gıda mühendisleri aldıkları eğitim çerçevesinde zaten belirgin bir şekilde bu sektörde rol alıyor. Çalıştıkça, aldığımız eğitimin farkını gösterdikçe bu çok daha belirgin hale gelecektir. Yanıtlamadığım bir soru kaldı mı, bilmiyorum.

HASAN KÜÇÜK- Teşekkür ediyorum.

Genç arkadaşına şöyle yanıt verebilirim: Birincisi, çok bir cümleyle cevap vermek gerekiyorsa gıda mühendisliği kurulduğunda öğretim görevlilerinin kimya mühendisi olduğunu hatırlatmak istiyorum. İkincisi, spesifik anlarda mühendislikler kendilerini daha sonra geliştirip bilim ve teknolojiyle birlikte donanımını yükseltip uzman olabilirler. Bundan hiçbir engel yok, bunun böyle bilinmesi lazım, ama genç arkadaşım dedi: düşünen başka mühendisler ya da daha açık bir ifadeyle maalesef bakanlıkta bile arkadaşım gibi düşünen mühendisler olduğunu biliyoruz. Önümüzdeki hafta 25-26'sında Ziraat Mühendisleri Odasıyla birlikte yapacağımız Tarım İlaçları Kongre ve Sergisi var. Geçtiğimiz ayın 11'inde Tarım ilaçlarının satış yerleriyle ilgili yetkilendirme bağlantılı bir yönetmelik çıktı. Yönetmelikte sadece Ziraat Mühendisleri Odası var. Şimdi düşünebiliyor musunuz; üretimde kimya mühendisleri olacağı bir ürünün satışında yetkisinin olmayacağı. Bu anlayış sadece genç arkadaşına has değil, maalesef kendi içimizde oda görüşünün dışında bireysel olarak mesleki anlamda meslek çıkarlarını ön planda tutan arkadaşlarımız da yok değil. Bunu bu şekilde kabul etmek lazım, ama üç oda kesinlikle bu meslekler arası multidisipliner bir konu olduğunu ve yerine göre spesifik olarak da kendi uzmanlık alanlarını kendilerinin geliştirebileceğine inanıyoruz. Dolayısıyla yönetmeliği çıkaran kurum Kimya Mühendisleri Odasının veya kimya mühendislerinin haklarını gasp etmiş bir durumda ve ister istemez yasal süreç de başlatacağımızı da buradan bildiriyor olması lazım, ama gönül isterdi ki söyleşimin başında da söyledim, kurumlar multidisipliner bir konu, ama aynı zamanda bakanlık da aslında multidisipliner ve bakanlığın içinde de bunu böyle gören uzmanların etkili olması gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

GÖKHAN GÜNAYDIN- Arkadaşlar; bakın, Petek ve Hasan başkanın sözlerine aynen katıldığımı söylemek istiyorum. Şu meslek daha uzmandır, bu meslek daha geneldir gibi tartışmalar yaparak hiç kimse hiçbir yere varamaz. Her üç odaya da bu alanda o kadar büyük baskı geliyor ki. Şimdi bana e-mail atıyorlar, diyorlar ki "Bütün gıda işini Gıda Mühendisleri Odası'na bıraktın. Bizim bütün haklarımızı gıdacılar yiyor." Aynı mailin Petek'e gediğini ben biliyorum. "Ziraat Mühendisleri Odasıyla işbirliği yapıyorsun. Bütün haklarımızı ziraatçılar yiyor, biz iş bulamıyoruz." Eminim kimya başkanına da aynı şeyi söylüyorlar. Arkadaşlar; biz burada bütün bunların üzerine çıkabilir de, "Arkadaşlar; rekabet yerine dayanışma. Mesleklerin arasındaki bu itiş kakışa son verip bilimsel bir sınıflandırmayla kimin nerede çalışacağını eğer biz ortaya koyamazsak kim koyabilir" diyemezsek bu işleri hiç kimse çözemez. Onun için lütfen, özellikle genç arkadaşlarımız; diğer meslek gruplarınızı birbirine rakip olarak görmeyin. O sınıflandırmada gördüğünüz

yanlış varsa, yani "Burada ziraat mühendisinin çalışmaması lazım" diyorsanız veya "Burada gıda mühendisinin çalışmaması lazım" diyen varsa bunu odalarını ziyaret ederek konuşsunlar, ama bilin ki o yönetmelik ekini de Tarım ve Köyişleri Bakanlığı yayınlıyor. Biz de gidip Tarım Bakanlığı üzerine aynı baskıyı yaparak "Şunu koymak lazım, bunu çıkartmak lazım" demeye gayret ediyoruz. Öğrenci arkadaşlarımız, özellikle genç meslektaşlarımız kendi odalarını işbirliği ve dayanışma için teşvik etsinler. Bunu özellikle sizden talep ediyorum. Teşekkür ederim.

GÜROL ERGİN- Şimdi ben genç arkadaşımıza somut iki şey söyleyeyim: Birincisi, bütün dünyada gıda mühendisliği bundan yaklaşık 50 yıl önce gündeme geldi. Bütün dünyada öyle bir şey yoktu ve bu işi dünyanın her yerinde ziraat mühendisleri yapardı. Sana göre yanlış olabilir, ama öyleydi. İki, ben ziraat mühendisi olarak Hacettepe Gıda Mühendisliği Bölümüne başkan olduğum zaman bir ziraat fakültesi gıda teknolojisi bölümü öğretim üyesi, bu konuda beni eleştiren, sanki mesleği satmışım gibi bir davranışta bulunan açıklamalar yaptı ve sonra o arkadaş da kendi fakültesinde gıda mühendisliği bölüm başkanı oldu. O da ziraat mühendisiydi. Bunlar olacaktır. Lütfen, siz bir şey yapmaya bakın, siz bir şey üretmeye bakın. Ne olacak karşınızdaki insanı mesleğinin veya sizin mesleğinizin şu bu olması; bunlar çok önemli şeyler değil. Şu ülkede herkes kendi bilgisiyle, görgüsüyle bir şey yapsın. Ben Hacettepe Gıda Mühendisliği Bölümünün başkanı ve aynı zamanda öğretim üyesi iken de 8 yıldır Ziraat Mühendisleri Odasında genel başkanlık yaptım. Bu işler olur, tamam mı? Bir şeyler yapmaya bakın. Siz ona bakın. Teşekkür ederim.

249

PETEK ATAMAN- Pardon, iki cümle bir şey söyleyeceğim. Aslında çok genel ifadelerle hep konuşuyoruz. Gökhan başkan da dedi ya "Ziraat mühendisleri bizim alanımıza giriyor." Şimdi gıda teknoloğu ve süt teknoloğu arkadaşlarımızın unvanı ziraat mühendisi ve eğitimleri zaten gıda üzerine. Eğer biz bu ayrımı koymaz ve onlarla birlikte aynı sektörde çalışmazsak meslek taassubunu biz yapmış oluruz, ama şu var, bunu zaman zaman hep konuşuyoruz: Bu sorumlu yönetici belgelerinin hazırlanmasında da Ziraat Mühendisleri Odası da buna dikkat etmeye çalışıyor. Gıda dalında eğitim görmemiş ziraat mühendisi arkadaşlarım o gıda işletmelerinde görev alma yetkisi zaten yok. Belgelendirirken de ona dikkat ediyorlar. Onun için böyle genel kavramlar değil, daha ayrıntılarda baktığımızda aslında gerçekten birlikte bir şeyler üretmek yürümemiz lazım. Öyle inanıyorum. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum efendim. Evet, buyurun.

REMZİYE ERYILMAZ- Arkadaşlar; hepinize merhaba. Hep iş iş diye konu ediliyor. Gerçekten iş yaptığımı anlatmak istiyorum. Bu konuda hep beraber kucaklaşıp ortaya bir şeyler çıkaralım istiyorum. Bu ülkeye sahip çıkalım istiyorum. Bu anlamda kaliteli gıda hakkı çok önemli bir konudur. Gıda hakkının kaliteli olması için yaşamsal hakkımızla doğrudan ilgili. Yaşamsal hakkımız da doğallıkla ilgili. Ben böyle bağlamak istiyorum. Doğallık da ilgili olmayla doğrudan ilgilidir. Eğer doğal davranır, doğal düşünürsek, yaşamımızı doğal bir şekilde yönlendirirsek hiçbir zaman yanlış yapmayız, ama gerçek bir

doğallık. O zaman iş de yaparız, konuşuruz da, yazı da yazarız. Toplumlarımız yazmakla, konuşmakla, bir iş yapmakla bir yere gelecektir. Hatta bizim toplum demiyorum, dünya gidiyor. Bunun için hakikaten iş yapmanın yanındayım. İş yapmanın içinde şu politikalardan enerji politikası, kıyı yağmacılığı, eğitim, yerli ürünler, bunların hepsi bende ciddi heyecan yaratmış ve hepsine atlamışımıdır. Yeniden mesleğe dönerek çok güzel projeler yapmışımıdır. Kıyı araştırmayla ilgili, iç hat kıyılarının araştırmasıyla ilgili çok güzel bir dosyam vardır. Hep birlikte bunları yapabiliriz. Yerli ürünlerle ilgili gene çalışmalarım vardır, ama ben bir şey söyleyeceğim, uzatmayayım. Uzatmamak için zaten Petek hanıma ve arkadaşlara teşekkür ediyorum. Toplantı sonunda konuşacaktım. Uzatmamak için bisiklet yoluyla ilgili projemi dışarıya koyacağım. Buradan okuyayım ve bu ulaşımaya yönelik bir bisiklet yoludur. Eğer bisiklet yolu...

OTURUM BAŞKANI- Efendim, teşekkür ediyoruz, sağ olun. Sonra konuşalım onu. Fatih Bey, buyurun.

FATİH TAŞDÖĞEN- Başkanım teşekkür ederim, eksik olmayınız. Sadece bilgi vermek adına söz aldım. Rakamlar ayrıntılı değil, genç arkadaşım yanlış anlamış olabilir. Benim söyleyeceğim birçok şeyi zaten her iki başkan ifade ettiler, belki daha detaylı konuşulabilirdi. O rakamlar komik değil, niye komik değil; çünkü o rakamlar, genç arkadaşım bilsin ki yetkin ve bu alanda eğitim almış insanlardan oluşan rakamlar. Yani gıda konusunda yetkin ve eğitim almış olan insanlar. Dolayısıyla orada detay olmaması yanlış anlaşılmasına izin vermesin. O alanda çalışan arkadaşlar kendi alanlarında uzman insanlar, bundan emin olabilirsiniz. Zaten o alanda eğitim almışlardır. Laboratuvar konusunda çalışan arkadaşlar da laboratuvar konusunda uzman olmuş arkadaşlardı. Gıda denetimi ve kontrol görevinde çalışan arkadaşlar da gıda eğitimi almış olan arkadaşlardır. Lütfen, bunu biliniz. Yani sadece suni rakamlarla durumu değerlendirmeyelim diye öneride bulunmak istedim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim; son iki katkı, çok kısa. Buyurun.

HASAN MACİT- Teşekkür ederim. Değerli arkadaşlar; bu açıklamalarımı ne olursunuz bir mazeret gibi kabul etmeyin. Demokratik Sol Partinin öncülüğünde kurulan 57'nci hükümet, biliyorsunuz 3,5 yıl görev yaptı ve 3 tane programları, ilkeleri farklı partilerin uzlaşısı içerisinde bir hükümet programıyla 3,5 yıllık görev yaptılar. Elbette ki sayın arkadaşım yüzde 18 dedi, sütteki KDV yüzde 8'dir. Elbette ki birtakım yapılması, çözülmesi gereken sorunlarla ilgili adım atılmamış olabilir, ama biraz önceki söylediğim anlamda görev süresinin kısa ve üç tane partinin koalisyonuydu. Bir de o dönemde de gerçekten okul sütü projesi uygulanmaya başladı. Dört tane ilimizde uygulandı, 81 ilde uygulanacaktı. Ne yazık ki AKP iktidarı döneminde bu devam ettirilemedi. Bir diğer konu KDV'lerin indirilmesiyle ilgili bu hükümet döneminde bir adım atıldı. Biraz önceki çok değerli madenlerin KDV'si sıfırlanırken bunların dikkate alınmaması da düşündürücüdür. Ben bu anlamda söyledim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Macit'e teşekkür ediyorum. Efendim zamanımız çok daraldı. Sizden çok kısa almak istiyorum ve sizden sonra bitiriyorum.

KADİR DAĞHAN (Gıda Mühendisleri Odası Üyesi)- Onun bilincindeyim. Onun için kısa kesiyorum. Dünya açlıkla mücadele günü olan dünya gıda günündeki bu etkinliğe katılanlara, emeğe geçenlere önce teşekkür ediyorum ve iki önerimi soru olarak sizlere iletmek istiyorum. Bir, üç odamızın ve diğer katılanlarla birlikte bu ortak örgütlenmesini çok önemli buluyorum. Bundan yola çıkarak hazır parlamenter hocalarımız da buradayken, üç hocanın içinde meslek yetkisi olmayan tek oda Gıda Mühendisleri Odası. Bu meslek yetki yasasının çıkması için şu heyet bir adım atabilir mi? Bu birinci soru. İkinci soru: Önümüzdeki dönem eğer arkadaşlar yönetimde kalmaya devam edeceklerse onlara, devam etmeyeceklerse kendilerinden sonrakilere öneri olarak verilmek üzere şu günü, şu etkinliği biz değişik şehirlere yayabilir miyiz? Her oda bir şehri alabilir veya birlikte yapabilirler. Örneğin, atıyorum Erzurum. Mesela bugün Erzurum'dan hocamız vardı. Bir Erzurum'da, Van'da, Diyarbakır'da, Adana'da, Trabzon'da aynı anda daha geniş alanlara yayabilir miyiz?

OTURUM BAŞKANI- Buyurun Sayın Ataman.

PETEK ATAMAN- Evet, Kadir arkadaşımıza teşekkür ederiz. Meslek yetki yasası TMMOB'de 23 odayla birlikte yönetiminde de görüştüğümüz bir şeydir. Onu asında biliyorlar. Belli ortamların oluşması gerektiği nedeniyle çalışmaları sürüyor, ama hangi noktada nasıl bir adım atılacağı gene TMMOB'de birlikte karar verilecek. Diğer, bu günü değişik şehirlere yayabilir miyiz; aslında yaymaya çalışıyoruz. Adana'da yine üç odanın ortaklığıyla bir etkinlik oldu. Bursa'da yine ortaklaşarak etkinlikler yapıyor. İstanbul'da bildiğim kadarıyla ortaklaşarak etkinlikler yapıyorlar; şu an için bu ezbere saydıklarım. Prensipte şunu hep söylüyoruz, aslında bunu sizler de biliyorsunuz: Şimdi bir özel gün, dünya gıda günü. Üç farklı oda ya da dört farklı oda farklı farklı etkinlikler yaptığında hem ilgi dağınıyor, hem birbirinin tekrarı niteliğinde oluyor. Onun için zaten şehirlerdeki arkadaşlarımız, illerdeki arkadaşlarımız mümkün olduğunca bugünü birlikte buna benzer etkinliklerle geçirmeye çalışıyorlar, ama tabii bunu yaygınlaştırmak lazım. Teşekkür ediyorum.

251

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum. Efendim, son olarak buyurun.

RASİM ÖZDEMİR- Benim iki tane kısa sorum olacak. Birincisi, Demokratik Sol Parti Genel Başkan Yardımcısı sayın Hasan Macit beye. Parlamentoda Tekel'in özelleştirilmesinden dolayı verilen zararın bu kadar olduğunu söylediğinizi ve bunun şeyinde bir soru önergesi verdiğiniz bir az önce belirttiniz. Medyada da bu gibi haberler çıkıyor. Sizin parlamentoda olmanızla, sizin parlamentoda bir milletvekili veya bir parti grubu sözcüsü olarak verdiğiniz konuşmalar, getirdiğiniz konuşmalarla bu zararın yaptırım yapma gücünüzün ölçüsü var mıdır? İkincisi de sayın ziraat mühendis arkadaşlarıma, ziraat mühendisi olmadığım için soruyorum. Biraz önce Ergin hocam da aynı konuya temas etmişti. Su havzalarında ve 2B orman alanlarında yanan ormanlarımız var. Bu ormanlarda senelerden beri tekrar orman sahasının tekrar yenilmesi için iğne yapraklıların ormanlaştırılması düşünülüyor, çalışması yapılıyor. Oysaki ben geçenlerde gazetenin ikinci sayfasında -belki de hocamın yazısıdır- okuduğum, orada su havzasının olduğu

yerlerde yayvan köklü, geniş yapraklı, kısa sürede büyüyen ağaçlarla ormanın daha kısa sürede yapılacağı söylenmekte. Böyle bir yazı okumuştum. Şimdiden teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum. Sayın Macit, buyurun.

HASAN MACİT- Değerli arkadaşlar; tabii ne yaptırımı olabilir; biz bir muhalefet milletvekili olarak ancak bu tür konuları araştırıp, nitekim bizim yaptığımız gibi Başbakanlık Denetleme Kurulunun kitapçığında bu var, yani devletin arşivinde bu var. Bu arşivdeki bilgileri kamuoyuyla paylaşmak basınla paylaşmak ve hükümeti her platformda bu yaptığı yanlıştan dolayı eleştirmek ve önüne koymak. Ne yazık ki Türkiye'de demokrasi yanlış işliyor. Sayısal ve parmak üstünlüğüne göre işliyor ve Türkiye'nin çıkarları söz konusu olduğunda da iktidar partisinin milletvekilleri körü körüne yapılan uygulamanın sanki doğruymuş gibi lehinde oy verebiliyor. Yaptırım olarak çok fazla bir şeyimiz yok. Onu da üzülerek söylüyorum. Çok fazla yapabileceğimiz bir şey yok, ama hani burun sineği gibi her platformda onların önüne koyacağız. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim; teşekkür ediyorum. Sayın Başkanım; buyurun.

GÖKHAN GÜNAYDIN- Soruyu bana mı yöneltmişsiniz siz? Sorduğunuz soru benim uzmanlık alanımın dışında, orman mühendisi arkadaşlarımızı ilgilendiren bir konudur. Ancak orman mühendisi arkadaşlarımızla beraber birçok etkinliğe katıldık ve birçok dostlarımız, bilim insanlarımız var. Onların söyledikleri şudur: Yanan orman alanlarında, özellikle kente yakın olan yerlerde yeniden iğne yapraklı ağaçlandırma yapmak iki açıdan sakıncalıdır. Bir tanesi, yetişmesi daha uzun zaman alır, ikincisi de bunlar aynı zamanda yangın ormanıdır, çabuk ve hızlı yanarlar. Dolayısıyla iğne yapraklı orman tesisi yerine her dem yeşil farklı nitelikteki orman ağaçlarına yönelmenin daha doğru olduğunu söylerler, ama daha fazlasını söylemeyi ben kendi adıma yetkin olmadığım bir alan olduğu için doğru bulmuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli katılımcılar; ben yıllar önce Orhan Kemal'in bir kitabını bitirmiştım. Orhan Kemal kitabının sonunda şöyle der: *"Ey açlık; seni alyuvarlarımda hissediyorum. Rahim ve şefik olan soyum, insan soyu, sonunda ebedi tokluğu fethedeceksin"* der. Ebedi tokluğu fethettiğimiz günlere ulaşmak dileğiyle size iyi akşamlar diliyorum. Sempozyumu kapatma onuru da bana kaldı. Teşekkür ediyorum, sağ olun.

